

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

НА ТЕМУ

«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконав: студент
Групи ПТБД-41 (з)
Спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Сметанюк Руслани Романівни

Керівник
д.е.н., проф. кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки
Левандівський Омелян Тарасович

Рецензент
д.е.н., проф., професор
кафедри обліку і оподаткування
Сас Л.С.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ1	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	6
1.1. Фінансове забезпечення як основна передумова ефективного функціонування територіальних громад в умовах децентралізації	6
1.2. Місцеві бюджети України як ключове джерело фінансових ресурсів для задоволення потреб територіальних громад на сучасному етапі розвитку	15
1.3. Теоретичні аспекти розвитку територіальних громад та основні інструменти реалізації цих процесів	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ та ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕЧЕНІЖИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	28
2.1. Загальна характеристика Печеніжинської територіальної громади: географічне положення, демографічні показники, економічний потенціал.	28
2.2. Оцінка діяльності Печеніжинської територіальної громади у створенні комфортних умов проживання для її мешканців.	37
2.3. Аналіз фінансового забезпечення розвитку громади	42
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	51
3.1 3.1. Формування та забезпечення фінансування Печеніжинській ТГ територіальній громаді у розвитку молоді	51
3.2.Впровадження та забезпечення фінансування розвитку підприємств Печеніжинської територіальної громади (на прикладі хлібопекарні) як засобу підвищення економічної самодостатності.....	59
3.3. Перспективи розвитку Печеніжинській ТГ.	64
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Актуальність проблеми. Реформа децентралізації, яка здійснюється в Україні, має на меті створення сучасної системи місцевого самоврядування, що спирається на демократичні цінності, які сприяють розвитку населених пунктів та досягненню значного соціально-економічного прогресу у громадах. Впровадження цього механізму передбачає надання територіальним громадам необхідних повноважень і ресурсів для місцевого економічного розвитку. Це створить передумови для надання жителям якісних і доступних публічних послуг. Таким чином, дослідження фінансового забезпечення та перспектив розвитку громад на сучасному етапі є вкрай важливим.

Для досягнення мети важливим є забезпечення територіальних громад відповідними повноваженнями та ресурсами, що є необхідними для стимулювання місцевого економічного зростання. Це, в свою чергу, дозволить створити сприятливі умови для забезпечення жителів громад високоякісними та доступними публічними послугами. Важливість дослідження фінансових аспектів та перспектив розвитку територіальних громад на сучасному етапі важко переоцінити, оскільки саме ці фактори є ключовими для успішної реалізації реформи децентралізації.

Метою цього дослідження є детальне вивчення теоретичних основ фінансового забезпечення та стратегічних напрямів розвитку територіальної громади, зокрема на прикладі Печеніжинської територіальної громади

Згідно поставленої мети в роботі поставлено та вирішено наступні завдання :

- дослідити Фінансове забезпечення як основна передумова ефективного функціонування територіальних громад в умовах децентралізації;
- описати місцеві бюджети України як ключове джерело фінансових

ресурсів для задоволення потреб територіальних громад на сучасному етапі розвитку;

- розкрити теоретичні аспекти розвитку територіальних громад та основні інструменти реалізації цих процесів;

- дати загальну характеристика Печеніжинської територіальної громади: географічне положення, демографічні показники, економічний потенціал.

- оцінити діяльність Печеніжинської територіальної громади у створенні комфортних умов проживання для її мешканців;

- провести аналіз фінансового забезпечення розвитку громади;

- дослідити Формування та забезпечення фінансування Печеніжинській ТГ територіальній громаді у розвитку молоді;

- розробити проєкт впровадження та забезпечення фінансування розвитку підприємств Печеніжинської територіальної громади (на прикладі хлібопекарні);

- виявити перспективні напрямки розвитку Печеніжинській ТГ. Об'єктом дослідження є процес фінансового забезпечення і пошук напрямів розвитку Печеніжинської територіальної громади.

Предмет дослідження – теоретично-методичні, а також науково-практичні засади фінансового забезпечення та напрямів розвитку громади.

Методи дослідження: теоретично-прикладний, системності, аналізу, синтезу, порівняння, фінансово-економічний, статистичний, групування.

Інформаційні джерела дослідження: наукові праці у сфері фінансового забезпечення та розвитку громад, звіти голови та інші матеріали діяльності Печеніжинської територіальної громади.

Робота складається з трьох розділів, містить 17 рисунків, 8 таблиць та список використаних джерел з 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1. Фінансове забезпечення як основна передумова ефективного функціонування територіальних громад в умовах децентралізації

Децентралізація, що реалізується в Україні, спрямована на створення дієвої системи публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях. Ця система має забезпечувати сприятливі умови для життєдіяльності населення та стійкий соціально-економічний розвиток територій шляхом раціонального використання їхнього потенціалу, включаючи фінансові ресурси.

Основним елементом системи влади в українських територіальних громадах, що формується у процесі децентралізації, є самі територіальні громади. Їхні ресурси, які використовуються для поповнення бюджетів, кадрові потенціали та інфраструктура, мають бути достатніми для вирішення широкого спектру управлінських питань місцевого значення, передбачених законодавством.

Процес децентралізації передбачає перехід до нового моделювання управління, де владні повноваження та відповідальність розподіляються між центральними та місцевими органами влади. Це сприяє підвищенню ефективності та рівня відповідальності владних структур перед населенням, а також забезпечує більш гнучкий та адаптивний підхід до вирішення проблем конкретних територій.

Успішна реалізація децентралізації передбачає не лише створення механізмів самоуправління на місцях, але й вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами, розширення повноважень та стимулювання активної участі громадськості у процесі управління. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності та прозорості управління, а також забезпечує більш високий рівень задоволеності населення від надання

комунальних послуг та виконання місцевих програм розвитку [1, с.137].

Фінансова децентралізація, що запроваджується в Україні, створила нові можливості для розвитку місцевих бюджетів, зробивши їх незалежними від державного фінансування. Цей процес відкриває широкі перспективи для планування та реалізації різноманітних проектів на рівні конкретних територій.

Одним із ключових інструментів стимулювання розвитку територій є фінансова підтримка з боку держави. Це досягається через виділення субвенцій об'єднаним територіальним громадам, спрямованих на розвиток їхньої інфраструктури та соціально-економічний прогрес.

Забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку країни потребує здійснення стратегічних пріоритетів. Серед них особливе значення має розвиток територіальних громад, які виступають у якості базових суб'єктів місцевого самоврядування. Це сприяє зміцненню їхньої економічної та соціальної стійкості, підвищенню якості життя мешканців та збільшенню конкурентоспроможності на ринкових умовах.

Важливою складовою фінансової децентралізації є створення механізмів для ефективного використання виділених коштів на місцевому рівні. Це включає в себе розробку та реалізацію стратегічних проектів, моніторинг та контроль за використанням бюджетних асигнувань, а також залучення громадськості до управління місцевими ресурсами.

Отже, фінансова децентралізація є не лише економічним, але й соціальним механізмом, який сприяє зміцненню місцевого самоврядування та розвитку територій. Цей процес відкриває нові можливості для сталого зростання країни та покращення якості життя громадян [2].

Європейська хартія місцевого самоврядування визначає поняття територіальної громади як право та здатність органів місцевого самоврядування регулювати значну частину державних справ, керуючись законом, у відповідності до інтересів місцевого населення та під власну відповідальність. У цьому контексті громада розглядається як спільнота,

заснована на території проживання населення.

На сучасному етапі стратегічного розвитку України спостерігається відхід від централізованої моделі державного управління на користь побудови ефективної системи, що ґрунтується на територіальній організації влади. Ця тенденція сприяє зміцненню спроможності місцевого самоврядування у втіленні принципів фінансової самодостатності, субсидіарності, повсюдності та балансу між загальнодержавними інтересами та інтересами місцевого населення.

Заходи з децентралізації державної влади стають важливим інструментом реалізації цих принципів, сприяючи створенню системи управління, яка більш ефективно відповідає потребам та сподіванням громадян на рівні регіонів та територіальних громад [3].

Децентралізація державної влади – це процес, що передбачає самостійність управлінських підходів, що базуються на різноманітності місцевих особливостей, зберігаючи при цьому єдність у суттєвому. Це проявляється у делегуванні частини повноважень до органів місцевого самоврядування від центральних органів державного управління.

Процес децентралізації включає розширення повноважень нижчих органів влади шляхом передачі їм функцій державного управління, раніше виконуваних центральними органами виконавчої влади. Цей процес не обмежується одноразовим переказом владних повноважень, а є комплексним, включаючи такі елементи як:

- здатність органів державної влади передавати та органів місцевого самоврядування отримувати та ефективно використовувати владні повноваження;
- визначення обсягу повноважень, які мають бути передані місцевим органам влади;
- механізм передачі владних повноважень;
- проведення адміністративно-територіальної реформи;
- налагодження взаємодії між органами державної влади та органами

місцевого самоврядування.

Цей процес спрямований на створення ефективної системи управління, що враховує потреби та особливості громадян на рівні регіонів та територіальних громад [3].

Конституцією України визначено сферу повноважень територіальних громад та органів, які ними створені. Ці повноваження надають можливість самоврядування та визначають широкий спектр функцій, що покладаються на місцеві органи влади.

Територіальні громади сіл, селищ, міст, які володіють власними органами, мають право на:

- управління майном, яке перебуває у комунальній власності;
- затвердження програм соціально-економічного, а також культурного розвитку та контроль за їх виконанням;
- затвердження власних бюджетів і здійснення контролю за їх виконанням;
- встановлення місцевих податків та зборів відповідно до закону;
- проведення місцевих референдумів та реалізація їх результатів;
- утворення, реорганізація та ліквідація комунальних підприємств, організацій, установ і контроль за їх діяльністю;
- рішення інших питань місцевого значення, що визначені законом у їх компетенції.

Ці повноваження є важливими для забезпечення ефективного та розвиненого місцевого самоврядування, яке відповідає потребам та інтересам місцевого населення [4].

Реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування в Україні націлене на вирішення комплексу завдань, спрямованих на покращення якості та доступності наданих послуг, оптимізацію розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади, а також на визначення обґрунтованих територіальних принципів їхньої діяльності.

Одним із головних завдань реформи є забезпечення доступності та належної якості публічних послуг для всіх верств населення. Це передбачає створення ефективної системи, яка здатна задовольнити потреби громадян у різних сферах життєдіяльності.

Далі, важливим аспектом є раціональне розподілення повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчою владою. Це сприяє уникненню дублювання функцій і покращує ефективність управління.

Окрім того, необхідно встановити відповідні матеріальні, організаційні та фінансові умови для забезпечення виконання власних і делегованих повноважень місцевих органів управління. Це включає в себе не лише матеріальну базу, а й кадрові ресурси та систему фінансування.

Отже, реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування має за мету створення ефективної системи управління, яка забезпечить високий рівень задоволення потреб громадян і забезпечить стале соціально-економічне розвиток країни [1, с.145].

Органи місцевого самоврядування мають не лише права, але й велику відповідальність, яка повинна бути чітко визначена з урахуванням фінансових, економічних та інших можливостей, передбачених децентралізацією.

Територіальні громади сіл, селищ та міст мають спільні інтереси, які повинні бути представлені в обласних та районних радах. Ці органи влади відіграють ключову роль у затвердженні програм соціально-економічного та культурного розвитку для відповідних територій, а також контролюють їх виконання.

Повноваження цих рад також включають затвердження районних та обласних бюджетів, а також контроль за їх виконанням. Вони також розв'язують інші питання, що віднесені законодавством до їх компетенції.

Деякі повноваження, що властиві органам виконавчої влади, можуть бути передані органам місцевого самоврядування. Фінансування реалізації цих повноважень здійснюється за рахунок коштів, виділених із

Державного бюджету України, або через передачу до місцевих бюджетів певних загальнодержавних податків.

Таким чином, здійснення реформ у сфері місцевого самоврядування передбачає не лише розширення повноважень, але й встановлення чітких механізмів взаємодії між різними рівнями влади [1, с.257].

Кожна територіальна громада та регіон України мають важливе значення для економічного прогресу країни. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні розвитку та наданні публічних послуг має конституційні гарантії. Одним з основних завдань місцевих органів управління є забезпечення належного рівня життя та добробуту населення на територіях громад.

Фінансове забезпечення грає визначну роль у цьому процесі. Кожне адміністративно-територіальне утворення повинне мати достатній обсяг фінансових ресурсів та ефективно їх використовувати. Рациональне використання цих ресурсів є ключовим елементом у досягненні стратегічних цілей розвитку громад.

Розв'язання актуальних завдань розвитку громади залежить від ефективності та належного фінансового забезпечення місцевих органів влади. Важливою є також раціональна стратегія використання наявних ресурсів [5, с.118].

Успішність діяльності вітчизняних територіальних громад залежить від кількох факторів, серед яких активізація економічного розвитку, раціональне використання наявних ресурсів, пошук нових джерел надходжень та впровадження новітніх підходів у прийнятті управлінських та організаційних рішень. Впровадження інновацій є важливим елементом у цьому процесі.

Завдяки підвищенню ефективності використання усіх наявних ресурсів територіальні громади можуть досягти значного зростання фінансового забезпечення для свого розвитку. Це зумовлено активізацією підприємницької діяльності, поліпшенням інфраструктури та розвитком

інших сфер.

Дана стратегія узгоджується з Державною стратегією України на період 2021-2026 років, яка передбачає комплексний територіальний підхід у реалізації державної регіональної політики. Основною ідеєю цієї стратегії є врахування специфічних особливостей кожної території, таких як соціальні, екологічні, просторові та економічні аспекти [6].

Згідно з Сторонянським І. З. та Пелехатим А. О., успішне виконання функцій, покладених на територіальну громаду, та досягнення стратегічних пріоритетів вимагає належного фінансового забезпечення як цілей розвитку, так і поточного функціонування. У цьому контексті роль територіальної громади полягає у тому, щоб бути не лише каталізатором, що сприяє досягненню стратегічних цілей територіального формування, але й носієм поточних завдань соціально-економічного розвитку територій.

Для досягнення цих цілей важливо мати належну фінансову базу, яка б забезпечувала виконання поточних і стратегічних завдань громади. Це передбачає наявність ефективної системи фінансування, раціональне використання фінансових ресурсів та прозорий механізм їх розподілу. Такий підхід сприяє сталому розвитку територіальних утворень та підвищує їхню конкурентоспроможність. [7].

Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад аналізується за трьома основними підходами відповідно до висловлення Лисяка Л.В., Бикова Б.Д., Кушніра А.І.

Перший підхід полягає у вивченні рівня фінансування місцевих бюджетів, що є результатом децентралізації. Це забезпечує можливість місцевим органам самоврядування виконувати свої повноваження та впливати на соціально-економічний розвиток територій.

Другий підхід стосується фінансової підтримки місцевого самоврядування з боку держави, що реалізується через дотації, субвенції та утворення спеціальних фондів розвитку.

Третій підхід включає пошук додаткових джерел фінансування для

задоволення потреб територіальних громад у розвитку. Ці джерела мають забезпечити достатні обсяги фінансових ресурсів для стабільного соціально-економічного розвитку громад у короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Такий комплексний підхід до фінансового забезпечення територіальних утворень сприяє їхньому стабільному розвитку та підвищує їхню конкурентоспроможність.[8].

У процесі вирішення питань, пов'язаних з управлінням місцевими фінансами та забезпеченням фінансового розвитку кожної конкретної території, ключове значення має вміння використовувати переваги та особливості формування та розвитку цієї території. Це означає пошук різноманітних джерел, які можуть бути використані для накопичення фінансових ресурсів, їх ефективного розподілу та використання, а також створення передумов для успішного втілення економічних планів, різноманітних проектів та реалізації соціальних програм, що розробляються на місцевому рівні.

Послідовність етапів, які виконуються для посилення фінансового потенціалу територіальної громади та поліпшення її фінансового забезпечення, можна зобразити на рисунку 1.1.

У сучасному глобалізованому світі важливим завданням для кожної держави є активне входження до європейського простору. Це визначено як одна з ключових стратегічних цілей державної політики, оскільки це відкриває нові можливості для розвитку і підвищення конкурентоспроможності [5].

Забезпечення розвитку територіальних громад необхідними фінансовими ресурсами вимагає комплексного підходу. Цей підхід передбачає використання різних джерел надходжень, включаючи як власні, так і отримані від держави у вигляді підтримки територій. Крім того, важливою складовою є розширення можливостей для формування місцевих доходів через розвиток креативних індустрій.

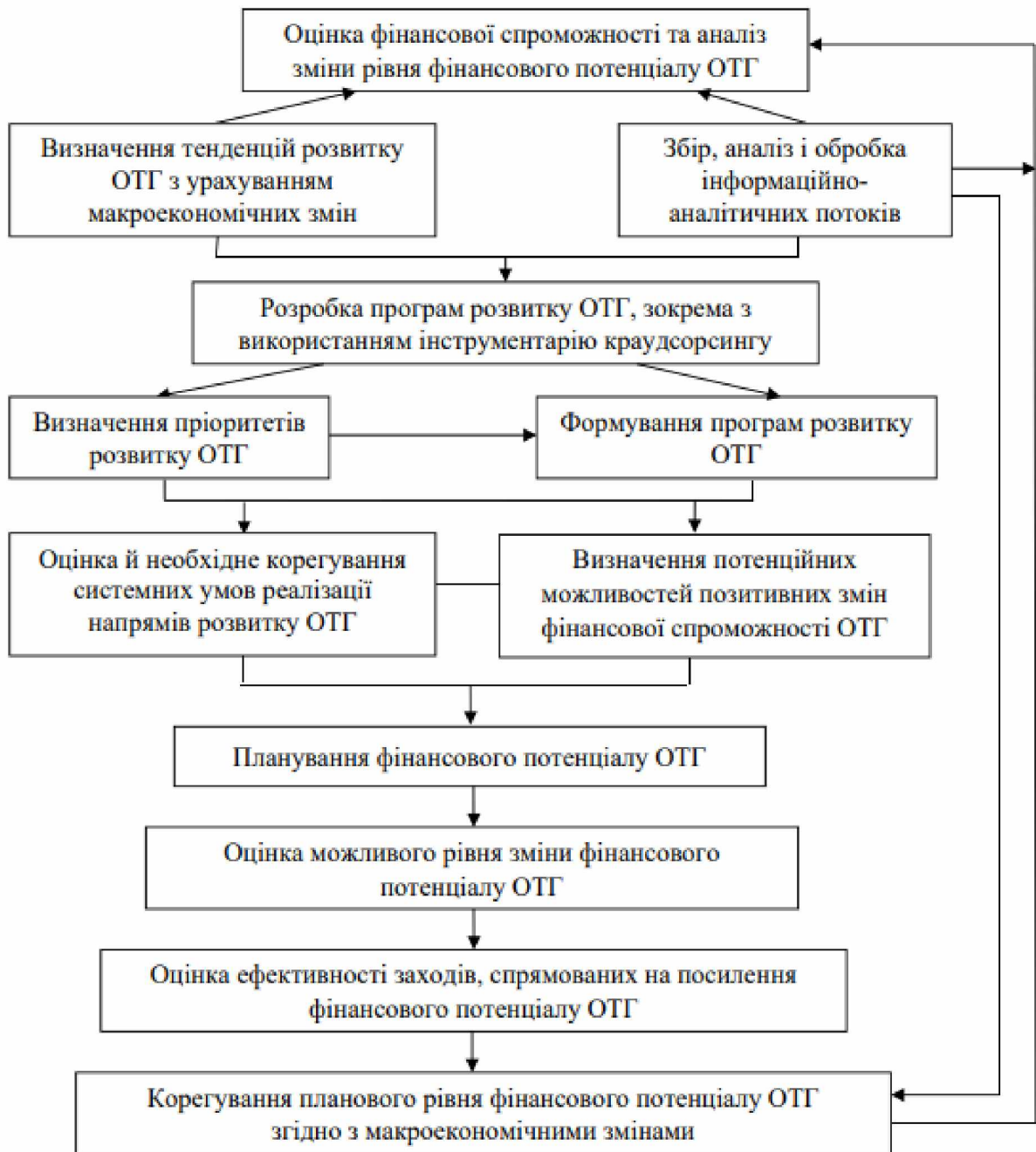

Рисунок 1.1 – послідовність етапів, що повинні здійснюватися при посиленні фінансового потенціалу територіальної громади [8, с.84]

Лише при належному фінансовому забезпеченні місцева влада може надавати якісні послуги своїм мешканцям, розвивати соціальну сферу та реалізовувати інфраструктурні проекти. Це сприяє загальному покращенню якості життя населення та розвитку територій, що є головною метою цього процесу.

У сучасному дискурсі стосовно управління територіальними

громадами надзвичайно важливою є аналіз фінансових можливостей кожної окремої громади. Цей аспект зумовлений необхідністю ефективного використання ресурсів та раціонального розподілу фінансових коштів для забезпечення розвитку і підвищення якості життя населення.

Важливо використовувати спеціально розроблені рекомендації та методики для дослідження фінансового стану громади. Це дозволяє зробити аналіз більш об'єктивним і підготувати підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Крім того, формування фінансового потенціалу територіальних громад відбувається через використання різних джерел надходжень, що включають як власні ресурси, так і кошти, надані державою. Здійснення цього процесу дозволяє громадам забезпечувати належне виконання своїх функцій та розв'язувати актуальні завдання, пов'язані з соціально-економічним розвитком територій.

Отже, систематичний аналіз та управління фінансовими ресурсами громади стає важливою передумовою для досягнення стійкого розвитку та підвищення якості життя населення.

1.2. Місцеві бюджети України як ключове джерело фінансових ресурсів для задоволення потреб територіальних громад на сучасному етапі розвитку

У сучасному контексті фінансове забезпечення територіальних громад виступає як важливий аспект у забезпеченні їхніх потреб і реалізації стратегічних завдань. Із зростанням повноважень громад збільшується і витратна частина, що вимагає постійного підтримання фінансової стійкості. Для досягнення фінансової рівноваги необхідне постійне збільшення доходів, що стає можливим завдяки ефективному використанню різноманітних джерел фінансування та нарощуванню

дохідної бази.

Одним з основних джерел доходів місцевих бюджетів є податкові надходження. Підтримка фінансового потенціалу громади передбачає створення сприятливих умов для підприємництва та розвитку бізнесу, що сприяє збільшенню обсягів податкових платежів. Зокрема, розвиток малого та середнього бізнесу, підтримка інвестиційних проектів та створення сприятливих умов для підприємницької діяльності сприяють нарощуванню доходної частини бюджету.

Крім того, ефективне управління бюджетними ресурсами, оптимізація витрат та впровадження інноваційних фінансових інструментів також сприяють зміцненню фінансового стану громади. Наприклад, впровадження ефективних систем моніторингу та контролю за використанням бюджетних коштів дозволяє уникнути недорозумінь та зловживань, що можуть негативно позначитися на фінансовій стабільності.

Отже, розвиток фінансового потенціалу територіальних громад є складним та багатограним процесом, який потребує комплексного підходу та системної роботи з усіма зацікавленими сторонами. Розуміння цього процесу та розробка ефективних стратегій управління фінансами є ключовими для забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Протягом 2023 року до місцевих бюджетів України надійшло 555,1 мільярдів гривень. Ця сума охоплює надходження як загального, так і спеціального фондів. На рис. 1.2 представлена структура доходів, що формували місцеві бюджети України у зазначений період [9].

Аналіз даних, представлених на рис. 1.2, показує, що у 2023 році найбільшу частку доходів місцевих бюджетів України склали податкові надходження, які досягли 393,5 мільярдів гривень, що відповідає 70,9% загальної суми надходжень. Офіційні трансферти становили 24,7%, неподаткові надходження – 3,9%, а решта доходів, включаючи доходи від операцій з капіталом і цільових фондів, були мінімальними і в сумі склали лише 0,5%.

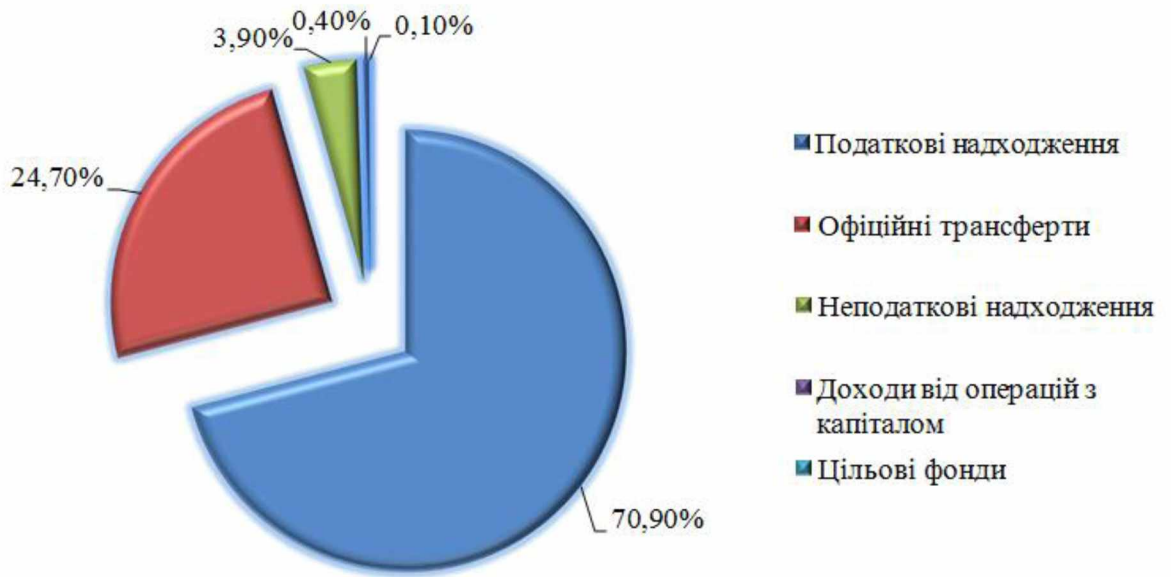

Рисунок 1.2 – Питома вага доходів, які надійшли в місцеві бюджети в 2023 році [9]

На рис. 1.3 наведена динаміка частки місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету України (за винятком трансфертів) у 2023 році.

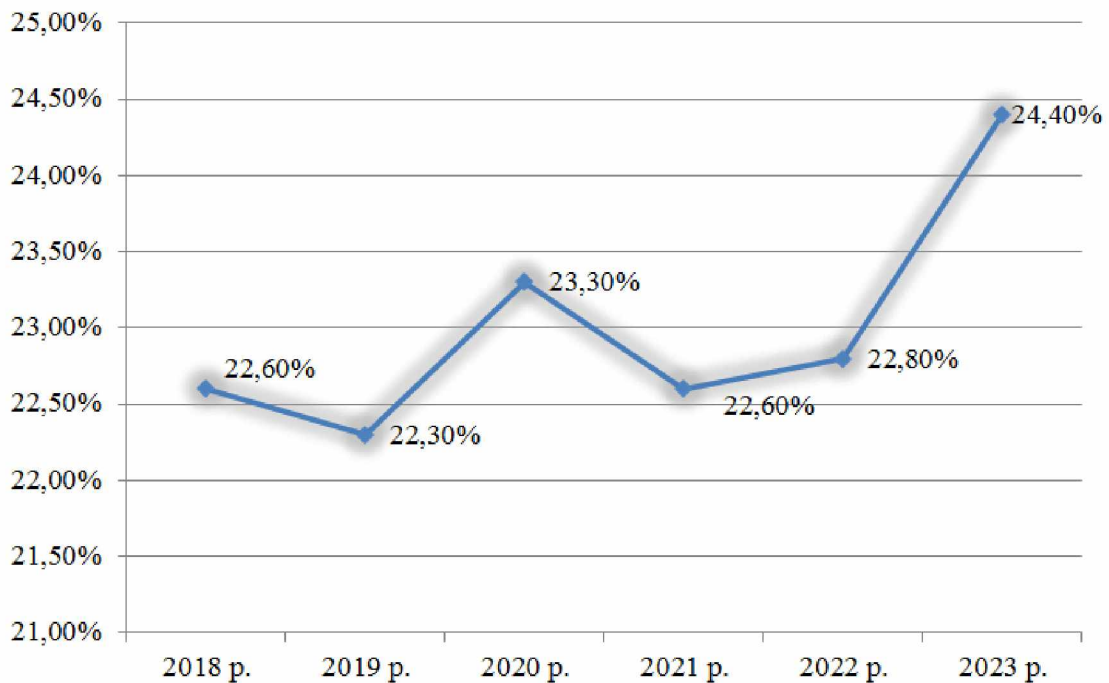

Рисунок 1.3 – Зміна частки, що мали місцеві бюджети в структурі зведеного бюджету України (без врахування трансфертів) у 2023 році [9] (сформовано автором за даними [9])

Аналізуючи дані з рис. 1.3, можемо зробити висновок, що у 2023 році частка місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету України (за винятком трансфертів) продемонструвала загальну тенденцію до зростання, незважаючи на спади у 2019 та 2021 роках. Це вказує на посилення значущості місцевих бюджетів у фінансовій системі країни. На рис. 1.4 представлена динаміка місячного зростання надходжень до місцевих бюджетів України у 2023 році порівняно з 2022 роком.

Рисунок 1.4 - Динаміка зростання надходжень до місцевих бюджетів України у 2023 році (помісячно) порівняно з 2022 роком, % (сформовано автором за даними [9])

Аналіз помісячної динаміки надходжень до місцевих бюджетів у 2023 році, порівняно з аналогічними періодами 2022 року, виявляє значне зменшення надходжень у березні та квітні. Це може бути пов'язано з різними економічними та політичними факторами, які вплинули на надходження коштів у ці місяці. Однак, починаючи з травня, спостерігається поступове відновлення та загальна тенденція до зростання

надходжень. Такі зміни можуть свідчити про адаптацію місцевих економік до нових умов та ефективність фінансових стратегій, впроваджених для стабілізації ситуації.

На рис. 1.5 представлена динаміка доходів бюджетів України за різними категоріями, включаючи доходи територіальних громад. Ця діаграма охоплює динаміку доходів обласних та районних бюджетів, бюджету міста Києва, а також бюджетів територіальних громад.

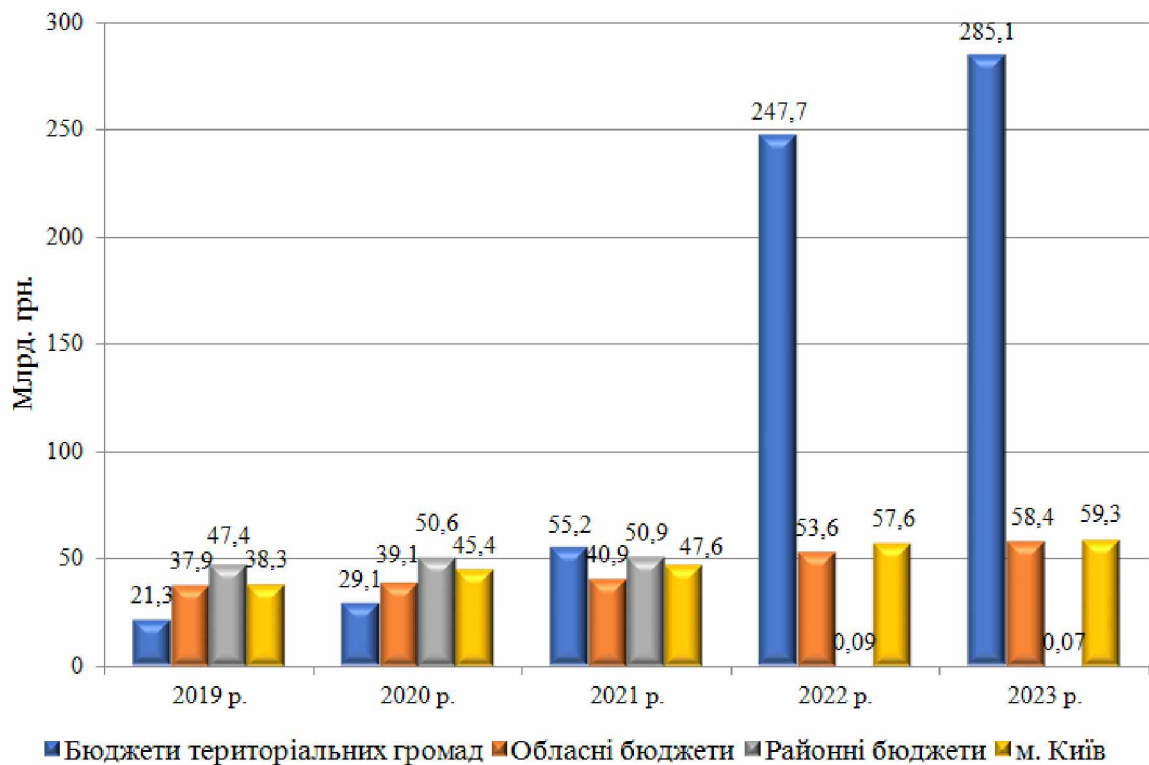

Рисунок 1.5 – Динаміка доходів місцевих бюджетів протягом 2019-2023 років за їх видами (подано за даними [9])

Такий детальний аналіз дозволяє краще зрозуміти структуру та динаміку фінансових потоків на різних рівнях місцевого самоврядування, що є важливим для розробки ефективних фінансових політик та стратегій. Відзначимо, що дослідження динаміки доходів за різними видами бюджетів дозволяє виявити основні тенденції та проблемні зони, які потребують додаткової уваги з боку державних органів та місцевого самоврядування.

Вивчення даних на рис. 1.5 свідчить про зростання доходів бюджетів територіальних громад в Україні. Значний приріст надходжень до бюджетів громад спостерігався у 2022 році, що стало наслідком проведених реформ, які стосувалися основ функціонування місцевого самоврядування. У результаті цих змін доходи громад збільшилися на 192,5 млн. грн., або майже у 4,5 рази порівняно з попереднім роком. У 2023 році тенденція до зростання продовжувалася, із збільшенням доходів на 37,4 млн. грн., що становить приріст на 15,1%.

Одночасно, надходження до бюджетів областей та міста Києва демонстрували помірне зростання, тоді як доходи районних бюджетів у 2022 та 2023 роках знизилися майже до нуля. Це може свідчити про зміну розподілу фінансових ресурсів та перегляд бюджетної політики, спрямованої на посилення фінансової автономії територіальних громад. Зміни в розподілі доходів також можуть бути пов'язані з централізацією ресурсів та оптимізацією витрат на рівні районів, що, можливо, обумовило перерозподіл фінансів на користь більш локалізованих рівнів управління.

На рис. 1.6 представлена динаміка частки трансфертів з державного бюджету у доходах місцевих бюджетів, як загального, так і спеціального фонду, за період 2019-2023 років. Цей аналіз дозволяє відстежити зміни у структурі фінансової підтримки місцевих бюджетів з боку держави. Збільшення частки трансфертів може свідчити про посилення ролі державного бюджету у забезпеченні фінансової стабільності місцевих бюджетів, тоді як зменшення частки вказує на зростання фінансової самодостатності.

Протягом останніх років проведення реформи децентралізації спостерігалось значне зростання ролі органів місцевого самоврядування у нарощуванні доходів місцевих бюджетів. Слід зазначити, що суттєвий успіх у цьому процесі досягнуто завдяки покращенню механізму взаємодії із представниками бізнесу, зростанню кількості одиниць зареєстрованого бізнесу та, відповідно, зростанню надходжень податків до місцевих

бюджетів.

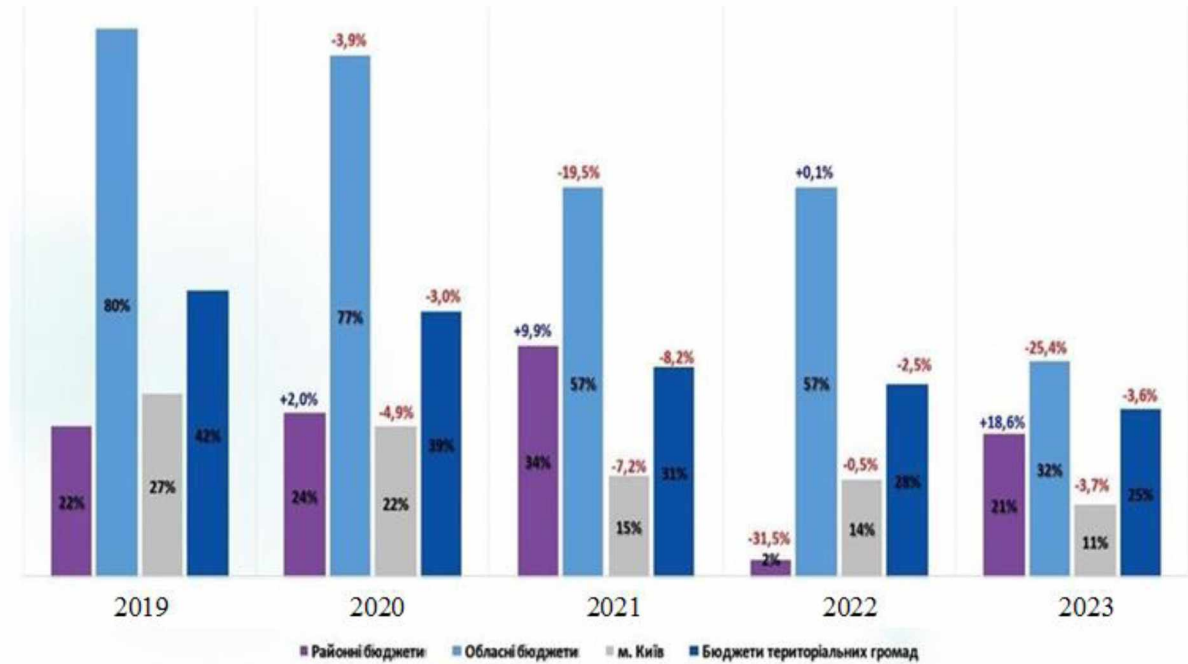

Рисунок 1.6 – Динаміка частки трансфертів, що надійшли із державного бюджету, у доходах місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд) у 2019-2023 роках, відсотків [9]

Адже податки, що сплачуються місцевими підприємствами, організаціями й установами, які діють у межах визначеного адміністративно-територіального утворення, виступають основним джерелом наповнення місцевих бюджетів. Налагодження успішної взаємодії із бізнесом передбачає встановлення оптимальної величини оподаткування, визначеного рівня податків, завдяки чому буде збільшення сум коштів, що надійдуть до місцевого бюджету, а також розвиток і успішне функціонування бізнесу на території даної громади.

1.3. Теоретичні аспекти розвитку територіальних громад та основні інструменти реалізації цих процесів

Основним завданням територіальної громади є забезпечення найсприятливіших умов для проживання та розвитку її мешканців. Для досягнення цієї мети необхідно чітко визначити напрямки майбутнього

розвитку, враховуючи власні переваги, обмеження та можливості. Ефективні громади характеризуються здатністю розвивати внутрішню спроможність, а також створювати і покращувати умови для залучення та підтримки інвестицій.

Важливою складовою успішного розвитку є аналіз і використання існуючих ресурсів та потенціалу громади. Це включає оцінку наявних людських, природних, економічних та інфраструктурних ресурсів. Після цього слід розробити стратегії, спрямовані на оптимальне використання цих ресурсів для забезпечення сталого економічного зростання і підвищення якості життя мешканців.

Залучення інвестицій є ключовим елементом економічного розвитку територіальної громади. Для цього необхідно створювати привабливий інвестиційний клімат, що включає прозорі і сприятливі умови для бізнесу, зниження адміністративних бар'єрів та забезпечення підтримки підприємництва. Важливим аспектом є також розвиток інфраструктури, яка сприятиме залученню інвесторів і підтримці економічної активності на території громади.

Окрім економічних заходів, важливо приділяти увагу соціальному розвитку громади. Це включає розвиток освіти, охорони здоров'я, культури та спорту, що сприятиме покращенню якості життя мешканців і створенню сприятливого соціального середовища. Підвищення рівня освіти і кваліфікації мешканців громади є важливим фактором для залучення висококваліфікованих кадрів та розвитку інноваційної діяльності.

Таким чином, досягнення успіху в розвитку територіальної громади залежить від комплексного підходу, що включає розвиток внутрішньої спроможності, створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури т

До основних принципів, що можуть бути покладені в основу сталого розвитку громади, належать кілька ключових аспектів. Одним із важливих принципів є здатність людей змінювати світ, оскільки людина виступає як

потужне джерело змін. Процес розвитку громади та індивіда починається з окремої особистості і передбачає формування взаємовідносин між членами спільноти, сім'ї та нації. Якщо людина прагне досягнути змін, жодні перепони не можуть її зупинити.

Відчуття болю кожної людини як болю всіх жителів громади є ключовим аспектом спільного життя. Гідність однієї особи повинна сприйматися як гідність всієї громади. Якщо індивід шкодить середовищу, в якому живе, то він автоматично завдає шкоди й іншим членам спільноти. Єдність виступає необхідною передумовою розвитку громади і є показником соціальної сили, тоді як її відсутність свідчить про слабкість. Зростання прогресу в розвитку призводить до посилення єдності.

Залучення членів громади до спільної діяльності є рушійною силою її розвитку. Забезпечення розвитку та досягнення бажаних цілей можливе лише тоді, коли кожен член громади робить особистий внесок у загальну справу, втілений у конкретних діях. Таким чином, індивідуальна участь кожного члена громади є суттєвою складовою розвитку територіальних громад.

Основою істинного відновлення і розвитку громади є висока духовність. Життєздатність і згуртованість людської спільноти неможлива, якщо вона діє всупереч своїй духовній природі. Це передбачає формування відносин із людьми на основі любові до ближнього, врахування мудрості, принципів, законів та вчень, що прийшли до нас із глибоких духовних традицій. Підтримка цінностей, спрямованих на збереження життя та підвищення його якості, є невід'ємною складовою розвитку громади.

Розвиток розумових здібностей, пов'язаних із духовною складовою, є також важливим аспектом сталого розвитку. Це включає спроможність бачити мету, що відповідає потенціалу громади, здатність повірити у бачення майбутнього та зосередити всі сили на його досягненні, а також здатність реалізувати це бачення.

Моральна та етична основа сталого розвитку є обов'язковою. Жодна

спільнота не може існувати без моралі, ефективних законів та правил поведінки. Важливим аспектом є навчання протягом усього життя один від одного. Навчання забезпечується здобуттям нової інформації, мудрості, навичок, знань та вмінь, завдяки чому можна розвивати наявний потенціал та приймати нові виклики. Навчання впливає на поведінку членів громади та забезпечує її розвиток. Багато громад звикли до того, що вирішення їхніх проблем здійснюється зверху. Тепер вони мають навчитися здійснювати зміни самостійно, щоб активно розвиватися і процвітати.

Сталість є визначальною характеристикою розвитку громад. Вона передбачає тривалість та стійкість процесу розвитку протягом тривалого періоду. У зв'язку з цим можна виділити кілька аспектів сталого розвитку громад:

Економічна сталість виявляється у постійному зростанні багатства та процвітання. Забезпечення економічної стійкості сприяє розширенню стратегій розвитку громади. Основна мета полягає в справедливому розподілі ресурсів і задоволенні основних потреб всіх членів суспільства.

Екологічна сталість означає збереження та процвітання природних екосистем, що має прямий вплив на життя на планеті.

Соціальна і культурна сталість передбачає підтримку стабільного соціального середовища та культурних цінностей, що впливають на життя людей.

Політична сталість виявляється у здійсненні процесів прийняття рішень та розподілі влади у громаді. Для забезпечення процесу громадського розвитку важливо мати підтримку різних політичних сил і лідерів.

Рух до позитивного є ключовою стратегією розвитку громади. Важливо зосереджувати увагу на позитивних аспектах і створювати сприятливе середовище для досягнення поставлених цілей. Забезпечення розвитку громади передбачає впровадження стратегій, спрямованих на побудову альтернативного середовища. Проте необхідно уникати

несправедливості та небезпечних умов життя у громаді.

Важливо бути прикладом змін, які ми хочемо бачити в нашій громаді. Розвиток громади передбачає розробку стратегій, що включають у себе формування позитивних моделей та прикладів реальних рішень [10].

розвитку. Стратегія є ключовим документом, у якому визначаються пріоритети розвитку громади на довгострокову перспективу. Вона служить основою для розробки різноманітних цільових програм та місцевих проєктів, а також для виділення необхідних коштів з місцевого бюджету та привертання додаткових ресурсів від грантодавців чи держави. Загальноприйнятим терміном для стратегічного планування є 5-7 років.

Стратегія включає в себе стратегічні та оперативні цілі, а також завдання, спрямовані на забезпечення стійкого економічного та соціального розвитку територіальної громади.

Крім стратегії, система документів, спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку громади, включає плани (програми) соціально-економічного розвитку, а також інші програмні та прогностичні документи, наприклад, місцеві програми розвитку. Вони формуються враховуючи соціально-економічні та суспільно-політичні процеси у країні та конкретному регіоні, а також очікувані тенденції розвитку.

Виконання місцевої стратегії та заходів з її реалізації здійснюється шляхом розробки планів (програм), які мають забезпечити соціально-економічний розвиток громади. Вони включають конкретизацію завдань та заходів у межах цілей стратегії, визначають відповідальних виконавців, терміни виконання, обсяги та джерела фінансування, а також показники, що використовуються для оцінки результатів.

Етапи реалізації стратегії розвитку територіальної громади зображені на рис. 1.7.

Успішний процес розвитку громади неможливий без активної участі громадськості у стратегічному плануванні. Оцінюючи стратегію та програми (плани) розвитку громади, важливо врахувати кілька ключових

аспектів:

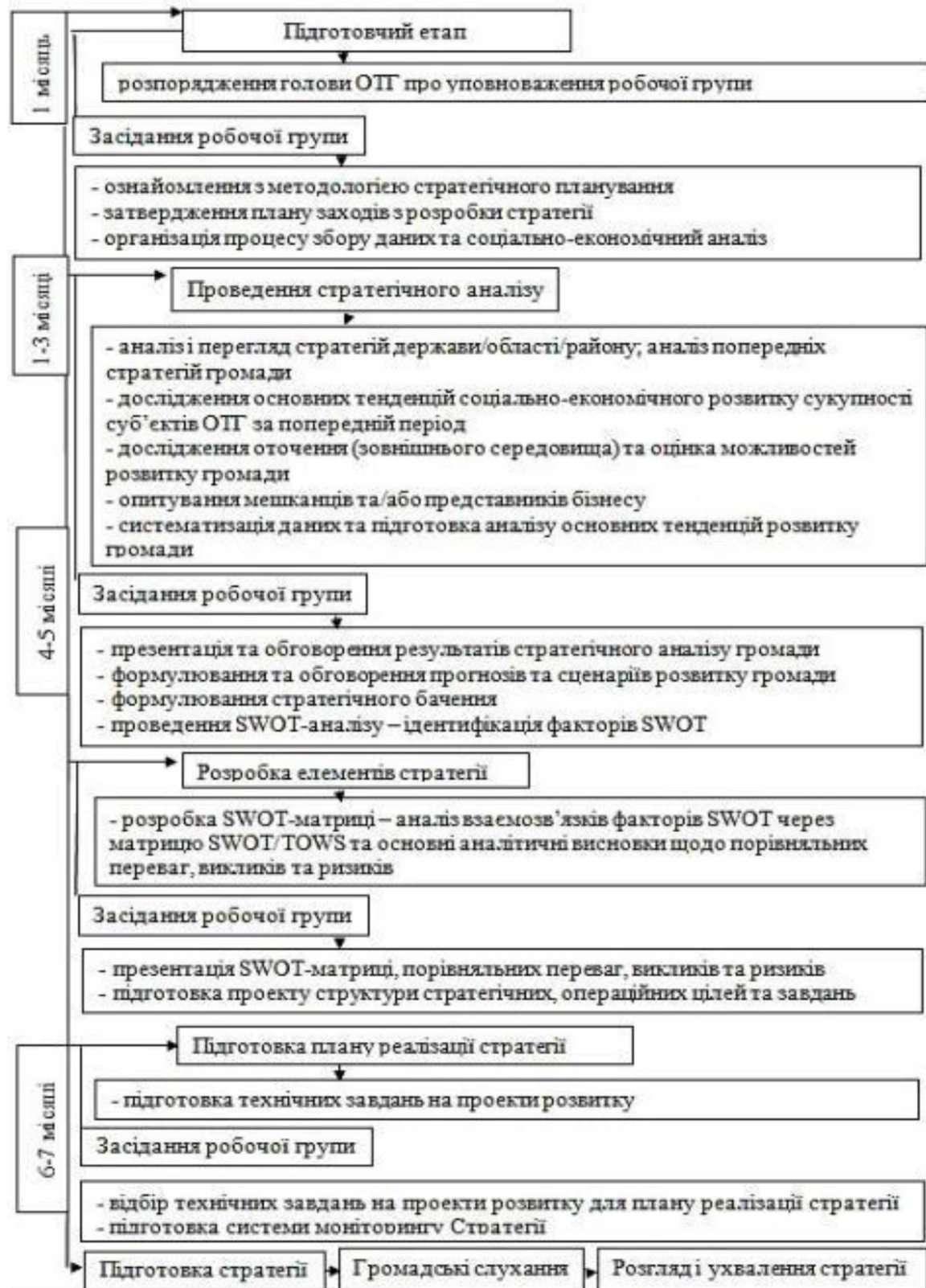

Рисунок 1.7 – Етапи формування та реалізації стратегії розвитку територіальної громади [1, с.387]

Наявність оприлюднених повних та актуальних текстів документів

на сайті громади: Транспарентність є важливим аспектом, оскільки доступність інформації забезпечує широкий доступ до стратегічних документів та сприяє залученню громадян до процесу планування.

Рівень залучення громадськості при розробленні документів та процес здійснення їх публічного обговорення: Широке обговорення документів з громадськістю дозволяє врахувати різноманітні погляди та інтереси, що важливо для розробки ефективних стратегій розвитку.

Наявність стратегічних та операційних цілей, спрямованих на розвиток громадянського суспільства та використання інструментів місцевої демократії: Сприяння активності громадян та зміцнення місцевого самоврядування визначається як ключовий напрямок розвитку.

Механізм впливу громадян на ухвалення рішень: Важливо мати ефективні механізми, які забезпечують участь громадян у процесі прийняття стратегічних рішень та врахування їхніх думок та поглядів.

Конкретизовані заходи (проекти): Програми розвитку повинні містити чітко визначені проекти та заходи, спрямовані на досягнення стратегічних цілей.

Розроблення визначених індикаторів для моніторингу та оцінки виконання стратегії чи програми розвитку громади: Важливо мати систему об'єктивних критеріїв для оцінки ефективності реалізації стратегічних та програмних заходів.

Наявність спеціального органу, який здійснює моніторинг та оцінювання результатів виконання програмних та стратегічних документів розвитку громади: Систематичний моніторинг є важливою умовою для коригування стратегій та програм на основі отриманих даних.

Ці аспекти дозволять забезпечити ефективну участь громади в процесі стратегічного планування та здійснення програм розвитку.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ та ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕЧЕНІЖИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Загальна характеристика Печеніжинської територіальної громади: географічне положення, демографічні показники, економічний потенціал.

Печеніжинська селищна територіальна громада (Печеніжинська ТГ) є однією з активних територіальних громад в Україні, розташованою в Івано-Франківській області Коломийського району. Ця громада, що має адміністративний центр у смт. Печеніжин, займає значну площу - 1844,9 км², і знаходиться на відстані 70 кілометрів від обласного центру. Згідно з даними на 1 січня 2024 року, населення громади становить 17372 мешканців.

Формування Печеніжинської ТГ відбулося 23 липня 2015 року шляхом об'єднання Печеніжинської селищної ради та кількох сільських рад, зокрема: Слобідської, Рунгурської, Малоключівської, Княздвірської, Молоднятинської, Сопівської, Кийданецької, Марківської. Ігор Васильович Довірак обіймає посаду голови Печеніжинської ТГ.

Ця територіальна громада має значний потенціал для соціального, економічного та культурного розвитку. Її розташування, велика площа та чисельність населення створюють сприятливі умови для реалізації різноманітних проектів та програм. Головне завдання для Печеніжинської ТГ - це забезпечити стале підвищення якості життя мешканців і розвиток всіх сфер їхнього життя.

Печеніжинська селищна територіальна громада, розташована в Івано-Франківській області, Коломийському районі, складається з смт. Печеніжин та восьми сіл. Населення цієї територіальної громади налічує 17 372 особи. Селищна громада включає такі населені пункти: смт. Печеніжин (5313 чол.), с. Княздвір (1712 чол.), с. Кийданці (950 чол.), с. Сопів (2373 чол.), с. Малий Ключів (1215 чол.), с. Рунгури (2307 чол.), с.

Слобода (947 чол.), с. Марківка (1013 чол.), с. Молодятин (1706 чол.). За щільністю населення на 1 км² вона перевищує середню в регіоні на 5%.

Печеніжинська ТГ має розвинену освітню систему, яка включає дев'ять загальноосвітніх навчальних закладів, де навчається 1761 дитина.

Земельний фонд громади станом на 01.01.2024 року становить 1824490 га. Сільськогосподарські землі займають 76936960 га, решта земель використовується для лісгосподарських, житлових, громадських та інших цілей. Структура земельного фонду може бути відображена на рис. 2.1.

У сфері житлово-комунального господарства Печеніжинська ТГ представлена двома підприємствами: Печеніжинським комбінатом комунальних підприємств та філією «АВЕ Коломия». Більшість житлового фонду (99%) є приватною власністю мешканців. Всі населені пункти громади мають електропостачання, газифікацію, телефонізацію, хоча централізоване водопостачання та каналізація є відсутніми.

Таблиця 2.1

Загальноосвітні навчальні заклади Печеніжинської ТГ [40]

№ з/п	Назва населеного пункту	Назва навчального закладу	Кількість учнів
1.	смт. Печеніжин	Печеніжинський ліцей	621
2.	с. Молодятин	Молодятинська гімназія	154
3.	с. Марківка	Марківська гімназія	100
4.	с. Малий Ключів	Малоключівська гімназія	119
5.	с. Рунгури	Рунгурський ліцей	254
6.	с. Слобода	Слобідська гімназія	88
7.	с. Сопів	Сопівська гімназія	233
8.	с. Княздвір	Княздвірська гімназія	202
9.	с. Кийданці	Кийданецька гімназія	100

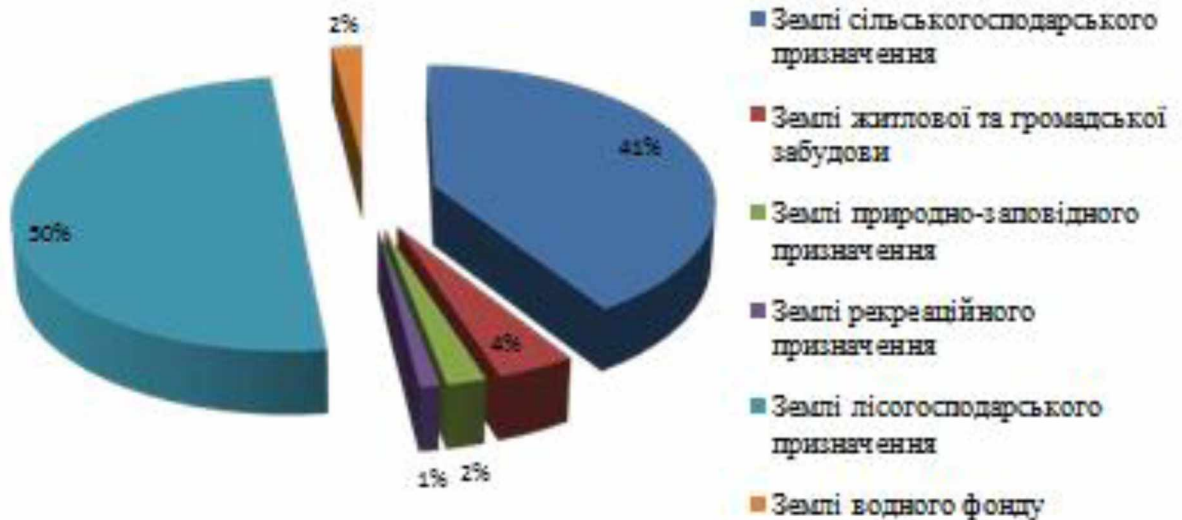

Рис. 1.1 Структура земельного фонду, 2023 р. (%) [40]

На території об'єднаної територіальної громади виявляється значна кількість особистих селянських господарств, що є важливим аспектом сільськогосподарського ландшафту регіону. Ці господарства мають свої особливості, відображаючи специфіку аграрного сектору та його розвиток у контексті громадської структури. Вони характеризуються невеликою площею, низькою продуктивністю та частковим використанням ручної робочої сили.

Таблиця 2.2

Суб'єкти господарювання Печеніжинської ТГ, 2023 р. [40]

Населений пункт	Юридичні особи	Фізичні особи-підприємці
Сопів	36	101
Рунгури	3	32
Печеніжин	16	106
Слобода	6	23
Марківка	5	28
Молодятин	8	31
Малий Ключів	3	9
Княздвір	7	32
Кийданці	3	23
Загалом	87	385

Більшість земель, що обробляються, знаходяться під власністю особистих господарств, але також є частина земель, що здаються в оренду сільськогосподарським підприємствам. Останні відрізняються від перших за використанням сучасних технологій та механізації, що сприяє

підвищенню ефективності та врожайності. Такий різноманітний характер господарювання в громаді впливає на економічний та соціокультурний аспекти її розвитку, створюючи унікальне сільське середовище.

Таблиця 2.2 надає огляд розподілу суб'єктів господарювання в Печеніжинській територіальній громаді на 2023 рік. У таблиці представлені дві категорії суб'єктів господарювання: юридичні особи та фізичні особи-підприємці.

За результатами аналізу таблиці видно, що кількість фізичних осіб-підприємців перевищує кількість юридичних осіб у всіх населених пунктах, крім Сопіва. Це може свідчити про те, що в малих сільських населених пунктах найбільш активно розвивається індивідуальне підприємництво, а також може свідчити про відсутність привабливих умов для розвитку великих підприємств.

Загальна кількість суб'єктів господарювання у громаді складає 472, з яких 87 є юридичними особами та 385 – фізичними особами-підприємцями. Це свідчить про досить велику кількість малих та середніх підприємств у громаді, що може сприяти стабільності та розвитку економіки регіону.

Отже, аналіз таблиці дозволяє зробити висновок про домінуючу роль фізичних осіб-підприємців у господарській діяльності Печеніжинської територіальної громади, а також про значний рівень малих та середніх підприємств у регіоні, що сприяє його економічному розвитку.

Проведення засідань Печеніжинської селищної ради у 2023 році відбувалося відповідно до встановлених процедур, відображених у розпорядженнях сільського голови та за погодженням з Івано-Франківською обласною військовою адміністрацією. Перед початком сесій рішень селищної ради проекти розглядалися на засіданнях постійних комісій. Усього протягом 2023 року було проведено тринадцять засідань сесій селищної ради, на яких прийнято 434 рішення.

У той же період відбулося 17 засідань виконкому селищної ради, де

було прийнято 216 рішень. Крім того, на цих засіданнях було призначено секретаря селищної ради та старост старостинських округів громади.

Ці дані свідчать про активну діяльність органів місцевого самоврядування у Печеніжинській сільській раді протягом звітного періоду. Засідання сесій та виконкому є основними формами прийняття рішень із питань соціального, економічного та культурного розвитку громади. Їх регулярність і ефективність є важливими чинниками для забезпечення планування та виконання стратегічних завдань району.

Повномасштабна агресія з боку Росії, спрямована проти України, викликала серйозні наслідки для Печеніжинської територіальної громади. Цей конфлікт негативно позначився на житті кожного мешканця, проте спричинив загальне єднання населення громади у намаганні надати підтримку захисникам і один одному.

Громада виявила активну підтримку бійцям, які, ризикуючи своїм життям та здоров'ям, боронять незалежність і свободу нашої країни. Також була надана допомога співвітчизникам, які змушені були покинути свої домівки та шукати притулку в Печеніжинській громаді. На початку війни робота селищної ради вимагала додаткових зусиль, оскільки було значно збільшено кількість внутрішньо переміщених осіб. Всі ті, хто звертався за допомогою у забезпеченні тимчасового житла, отримали гуманітарну допомогу та були розміщені на тимчасове проживання.

Ситуація також призвела до призупинення реалізації капітальних проєктів, які були заплановані, і було заморожено ці проєкти. Незважаючи на ці виклики, селищна рада Печеніжинської громади, її депутати та виконавчий комітет роблять все можливе, щоб створити умови для подальшого успішного розвитку громади.

З метою захисту населення в умовах воєнного конфлікту у всіх селах Печеніжинської територіальної громади було проведено підготовку та ремонт укриттів. Ремонт бомбосховищ здійснювався за рахунок коштів громади та за участю місцевих мешканців. Націлено на цільовість

забезпечення укриття новими системами освітлення, опалення, вентиляції, водопостачання та каналізації, створюючи таким чином необхідні умови для тимчасового перебування людей протягом 48 годин. На реалізацію цих завдань було спрямовано кошти в розмірі 168,3 тисяч гривень.

Печеніжинська територіальна громада максимально мобілізувала всі можливі ресурси для надання допомоги військовим. У громаді було створено територіальну оборону селищної ради, спрямовану на забезпечення безпеки і захисту території. Для забезпечення потреб добровольчого підрозділу Печеніжинської територіальної громади були закуплені високоякісні кросівки, камуфляжні костюми, розвантажувальні жилети, а також здійснено оснащення приміщення системами відеоспостереження на суму 469,7 тисяч гривень.

Селищна рада Печеніжинської територіальної громади приділяє особливу увагу забезпеченню потреб територіальних підрозділів, що відносяться до збройних сил територіальної оборони в Івано-Франківській області. Для цього було здійснено закупівлю форменого одягу, паливо-мастильних матеріалів та виробничого інструменту на суму 377,8 тисяч гривень.

Значна кількість роботи у громаді приділяється наданню допомоги особам, які постраждали від війни. Печеніжинська територіальна громада прийняла більше 30 внутрішньо переміщених осіб та евакуйованих, для яких було обладнано приміщення для тимчасового проживання. На ці цілі було спрямовано 289 тисяч гривень, включаючи повну заміну вікон та придбання необхідного обладнання. Благодійна допомога на суму 63,3 тисяч гривень була також направлена на задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб, включаючи отримання холодильника, пральної машини та електричної плити.

Печеніжинська селищна рада встановила рахунок для отримання благодійних внесків з метою підтримки вітчизняних збройних формувань. Протягом 2023 року було зібрано 148,7 тисяч гривень від мешканців

громади. Ці кошти було використано для придбання шевронів для добровольчих угруповань, які діють у межах територіальної оборони Івано-Франківської області.

За рахунок коштів, виділених Печеніжинською селищною радою, були здійснені одноразові виплати для військовослужбовців, які були призвані до лав Збройних Сил України. У 2023 році ці кошти було отримано 208 особами на суму 4 мільйони 160 тисяч гривень.

Матеріальна підтримка для лікування була надана 87 особам, загалом на суму 449 тисяч гривень. Однак, допомога на поховання військовослужбовців була виплачена лише родичам трьох осіб, становлячи 150 тисяч гривень. Натомість, лише двом особам, що постраждали від політичних репресій, була отримана допомога на оплату комунальних послуг, що склала 7,2 тисяч гривень. У цей період також були повністю виплачені витрати на догляд за інвалідами громади, що склала 148,7 тисяч гривень.

Крім того, були компенсовані кошти, витрачені на послуги пільгового зубопротезування для учасників АТО, пенсіонерів та осіб з інвалідністю, що становили 30 тисяч гривень для семи осіб. Середня вартість процедури зубопротезування становила від 3 до 5 тисяч гривень на особу.

Серед основних проблем, висвітлених у зверненнях громадян, важливими були земельні спори, проблеми управління житлово-комунальним господарством, такі як обрізка дерев, ремонт та утримання вулиць, видання довідок і надання пояснень з питань, що стосуються роботи місцевого самоврядування.

Офіційний веб-сайт Печеніжинської селищної ради відображає розділи, присвячені обробці звернень громадян. Всі звернення, надіслані мешканцями, зареєстровані та проаналізовані відповідно до встановлених законодавчих норм. Питання, порушені у зверненнях, розглядалися з увагою до деталей, і громадянам були надані відповіді відповідно до

встановленого порядку.

У сільській раді Печеніжинської громади та її виконавчих органах активно працюють над забезпеченням обробки звернень громадян. Ця діяльність включає проведення об'єктивних та своєчасних перевірок фактів, викладених у зверненнях, а також посилення персональної відповідальності керівників виконавчих органів за вирішення важливих питань, особливо щодо соціально незахищених громадян.

Протягом 2022 року Печеніжинська селищна рада отримала 669 звернень від громадян, з них 642 були індивідуальними, а 27 - колективними. Це значна кількість порівняно з попереднім роком, коли надійшло 1638 звернень. Це зменшення на 40% викликане відкриттям Центру надання адміністративних послуг, що здійснило свою діяльність при сільській раді Печеніжинської громади.

Порівнюючи кількість звернень до Печеніжинської селищної ради за 2021 та 2022 роки, можна визначити, що, як і у попередній період, актуальними залишаються питання, пов'язані з аграрною політикою та земельними відносинами. У 2021 році надійшло 743 заяв такого характеру, у той час як у 2022 році ця кількість склала лише 328. Однак у 2022 році також спостерігалось збільшення кількості звернень, що стосувалися роботи органів місцевого самоврядування (70 звернень), комунального господарства та благоустрою (40 звернень), а також соціального захисту (32 звернення).

Протягом 2023 року до селищної ради надійшло 198 звернень від громадян, з яких 50 були індивідуальними, а 15 - колективними. Крім того, у цей період було отримано 50 звернень, що стосувалися роботи органів місцевого самоврядування, та 45 звернень щодо комунального господарства та благоустрою.

У 2023 році Печеніжинською селищною радою було реалізовано широкий спектр програм, спрямованих на підтримку та розвиток різних сфер життя громади. Серед них:

Фінансування видатків на компенсаційні виплати: Напрямок, спрямований на забезпечення пільгового проїзду на приміських автобусних маршрутах для окремих пільгових категорій мешканців селищної ради.

Підтримка районної організації Товариства Червоного Хреста України: Ця програма спрямована на забезпечення допомоги та розвитку гуманітарної діяльності.

Розвиток казначейського обслуговування бюджетних коштів у Івано-Франківському районі: Мета полягає в поліпшенні системи обліку та контролю за використанням бюджетних ресурсів.

Підвищення рівня безпеки громадян: Ця програма підтримує поліцію у забезпеченні безпеки на території селищної ради.

Фінансова підтримка Центру первинної медико-санітарної допомоги: Забезпечення надання медичних послуг населенню.

Розвиток освітніх програм для обдарованих дітей: Мета полягає в створенні умов для розвитку потенціалу обдарованих учнів на території селищної ради.

Соціальний захист окремих категорій населення: Програма надає допомогу і підтримку особам, які потребують соціальної підтримки.

Розвиток та збереження зелених насаджень: Програми озеленення та благоустрою населених пунктів громади.

Оздоровлення та відпочинок дітей пільгових категорій: Організація та фінансування дитячих таборів та оздоровчих заходів.

Розвиток фізичної культури та спорту: Програма спрямована на стимулювання спортивних заходів та ініціатив у сільській громаді.

Підтримка культурних та туристичних ініціатив: Мета полягає в збереженні та просуванні культурної спадщини сільського населення.

Разом з цими програмами, також були реалізовані заходи, спрямовані на соціальний захист, медичну підтримку, цивільний захист, енергоефективність та інші аспекти розвитку селищної ради.

Відзначається, що серед найважливіших напрямків роботи Печеніжинської селищної ради у 2023 році були:

Соціальний захист населення: Забезпечення допомоги та підтримки особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, в тому числі пільговим категоріям громадян.

Медична допомога: Забезпечення фінансової підтримки медичним установам та медичному персоналу для надання якісних послуг населенню.

Цивільний захист та безпека громади: Розвиток системи цивільного захисту, підтримка поліції та інших служб з метою забезпечення безпеки та порядку на території району.

Енергоефективність: Здійснення заходів з енергозбереження та впровадження енергоефективних технологій для зменшення споживання енергії та покращення екологічної ситуації в районі.

Соціокультурний розвиток: Підтримка культурних та туристичних заходів, розвиток освіти та науки, сприяння творчим ініціативам населення.

Економічний розвиток: Стимулювання підприємницької діяльності, розвиток малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій у соціально-економічний розвиток району.

Ці програми та заходи спрямовані на підвищення якості життя мешканців Печеніжинської селищної ради та розвиток їхнього соціально-економічного потенціалу.

2.2. Оцінка діяльності Печеніжинської територіальної громади у створенні комфортних умов проживання для її мешканців.

У досліджуваному періоді діяльність Печеніжинської селищної ради виявилася націленою на комплексне забезпечення подальшого розвитку та підвищення життєвого рівня місцевого населення. Стратегічна спрямованість цієї діяльності була спрямована на широкий спектр сфер

громадського життя з метою досягнення соціально-економічного прогресу.

У контексті зазначеного, у 2023 році було проведено ряд заходів, спрямованих на поліпшення інфраструктури населених пунктів району. Ці заходи включали в себе проведення робіт з благоустрою та технічного обслуговування інженерних мереж.

Зокрема, було здійснено експлуатаційне утримання проїзних частин доріг, що мають важливе значення для місцевого населення. Паралельно, було проведено відновлення дорожнього покриття у деяких населених пунктах, що сприятиме поліпшенню умов пересування та забезпеченню безпеки мешканців.

Значною мірою уваги було приділено питанню утримання вулично-шляхової мережі на території селищної ради. Це включало як поточні ремонтні роботи, так і систематичне обслуговування доріг та вулиць з метою запобігання їхньому зносу та деградації.

Окремим аспектом розвитку інфраструктури було придбання щебеню, який був використаний для облаштування вулиць у населених пунктах району. Ця ініціатива спрямована на покращення якості дорожнього покриття та забезпечення зручних умов для транспортного руху.

Слід відзначити, що загальна сума виділених коштів на ці цілі склала значну суму, що свідчить про вагомість та серйозність зусиль, спрямованих на розвиток інфраструктури та покращення умов проживання місцевого населення.

На початку 2024 року в секторі Служби у справах дітей, що функціонує у Печеніжинській сільській раді, було зареєстровано певну кількість дітей, які потребують особливої уваги та підтримки з боку соціальних служб. Згідно з даними перепису, станом на 1 січня 2024 року на першому етапі обліку знаходилися наступні категорії дітей:

Восьмеро дітей, які відповідно до визначених критеріїв мають статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. З цієї

кількості одна дитина, яка переїхала на проживання до громади з інших територій, що потребує уваги і підтримки в адаптації до нових умов.

Двадцять п'ять дітей, які перебувають у семи сім'ях, стикнулися з складними життєвими обставинами. Ці діти потребують особливої уваги та підтримки з боку соціальних служб, щоб забезпечити їхнє благополуччя та нормальний розвиток.

Ці дані свідчать про наявність конкретних проблем у сільській громаді, які стосуються дитячого благополуччя та соціальної захищеності. Важливо вживати дієві заходи для забезпечення підтримки цих дітей та створення безпечного та сприятливого середовища для їхнього зростання та розвитку.

Упродовж 2023 року у Печеніжинській територіальній громаді було проведено ряд благодійних ініціатив, спрямованих на підтримку різних категорій громадян, особливо дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Однією з цих ініціатив було організоване святкування Свята Миколая, під час якого відбувся перегляд вистави в Івано-Франківському академічному театрі актора і ляльки. Цей захід був здійснений за кошти благодійників та мав на меті забезпечити радість та розваги для дітей. Крім того, кожному учаснику заходу були роздані солодкі подарунки, що стали приємним доповненням до святкового настрою.

Додатково, було проведено Свято Миколая спеціально для дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, таких як діти-сироти, діти, що позбавлені батьківського піклування, та діти з багатодітних сімей. Цей захід також охопив дітей, батьки яких на даний час проходять службу в Збройних Силах України. З метою забезпечення святкового настрою та вражень кожному учаснику свята були виділені солодкі подарунки, фінансування яких здійснювалося за рахунок місцевого бюджету. Кількість подарунків склала 650 штук, а їхня вартість оцінювалась у 100 тисяч гривень.

Ці заходи не лише сприяли формуванню позитивного соціального

клімату в громаді, але й створили можливість для дітей отримати не лише матеріальні, але й душевні подарунки, що є важливим аспектом їхнього розвитку та благополуччя.

Для гарантування здійснення прав громадян на отримання якісних адміністративних послуг у сільській раді Печеніжинської діє відділ "Центр надання адміністративних послуг". Цей відділ успішно співпрацює з різними суб'єктами для надання адміністративних послуг. Наприклад, станом на 01 січня 2024 року відділом ЦНАП було надано 238 адмінпослуг. Проте, враховуючи воєнний стан, наразі деякі з цих послуг тимчасово призупинено.

Рисунок 2.2 – Основні види послуг, що надаються ЦНАП

У центрі надання адміністративних послуг Печеніжинської селищної ради пропонується широкий спектр послуг, які відображені на рис. 2.2. Це можуть бути послуги з реєстрації та видачі документів, адміністративних заяв та запитів, а також інші адміністративні послуги, необхідні для

здійснення повсякденних потреб громадян. Такий широкий спектр послуг сприяє забезпеченню доступності та ефективності адміністративних процедур для мешканців району.

Відділ Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП) в Печеніжинській сільській раді виконує важливі завдання та функції, пов'язані з реалізацією державної політики у сфері надання адміністративних послуг мешканцям громади. Протягом 2023 року відділ ЦНАП був активною установою, яка забезпечувала мешканців різноманітними адміністративними послугами. Загалом, було надано 7558 послуг.

Ці послуги розділяються на кілька категорій:

5179 послуг було надано від імені селищної ради, зокрема 403 послуги в сфері державної реєстрації;

1716 послуг було здійснено від імені РДА;

663 послуги було надано територіальними органами тощо.

Надання адміністративних послуг базується на принципах, спрямованих на забезпечення якості та доступності обслуговування для мешканців Печеніжинської територіальної громади. Ці принципи відображені на рис. 2.3 і є основою для організації роботи ЦНАП та забезпечення задоволення потреб громадян у сфері адміністративного обслуговування.

Упродовж 2023 року організація відпочинку та оздоровлення дітей, які відносяться до пільгових категорій в громаді, стала предметом уваги. До цієї програми долучилося 12 дітей, які мали можливість насолоджуватися періодом відпочинку. З цього числа, 9 дітей відвідували табори з обласним значенням, де забезпечувалися відповідні умови для оздоровлення та розвитку. Три інших дітей мали можливість відвідати Державний піонерський табір України «МДЦ «Артек» у Закарпатській області, що сприяло їхньому фізичному, розумовому та соціальному розвитку.

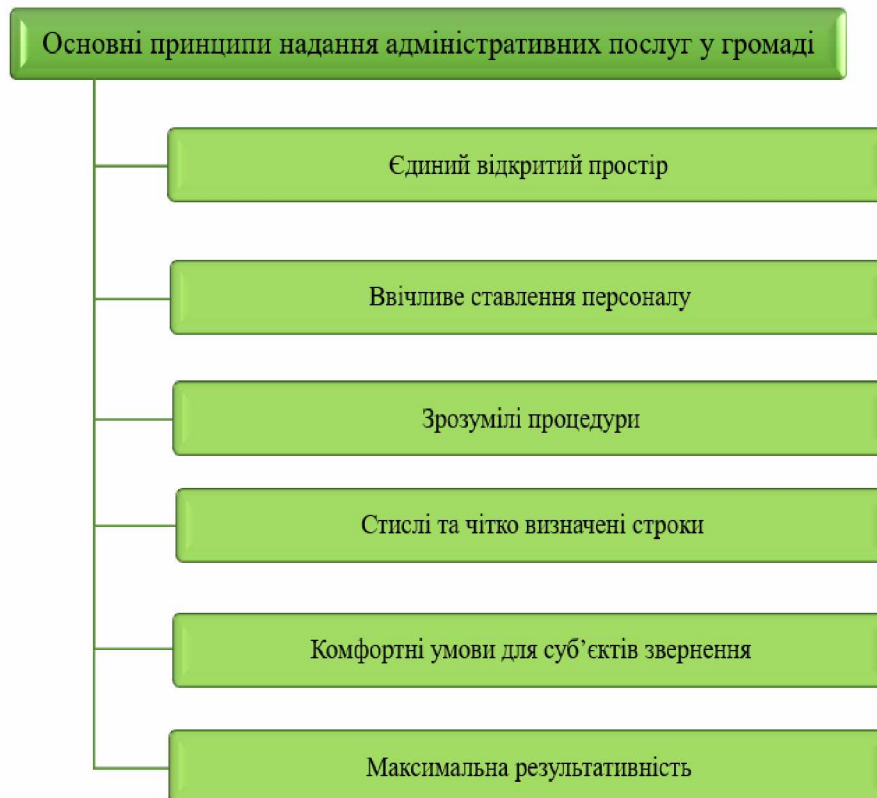

Рисунок 2.3 - Основні принципи, покладені в основу надання адміністративних послуг для мешканців Печеніжинської територіальної громади (подано автором на основі [13])

Крім того, протягом того ж року було надано 205 відповідей на запити щодо надання інформації. Всі ці відповіді були подані відповідно до вимог чинного законодавства та встановлених строків, що відображає важливість відкритості та доступності інформації для громадян.

2.3. Аналіз фінансового забезпечення розвитку громади

Стабільний економічний розвиток громади може бути забезпечений лише за умови наповнення її бюджету. Правильно сформований бюджет є запорукою процвітання громади. Бюджет Печеніжинської селищної ради за своєю структурою складається із двох фондів - загального й спеціального, а також включає міжбюджетні трансферти, дотації, субвенції, які виділяються із державного й обласного бюджету.

Планування фінансових ресурсів для Печеніжинської територіальної громади на 2024 рік є складним та відповідальним процесом, який вимагає уважного аналізу та ретельного розрахунку. Згідно з річним планом, загальний фонд громади, не враховуючи трансфертів, склав вражаючу суму у розмірі 42 мільйонів 540,3 тисяч гривень. Проте, фактичні надходження перевищили цей план, досягнувши 54 мільйони 5 тисяч 800 гривень, що на 11 мільйонів 465 тисяч 500 гривень перевищує сподівану суму. Виконання бюджету громади при уточненому плані становило вражаючі 106,15%.

Цікаво відзначити, що основними джерелами доходу для громади є податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості. Загальна сума цих податків склала 30 мільйонів 993,5 тисяч гривень, що становить 57,39% від усіх надходжень загального фонду громади.

У попередньому періоді, на 2023 рік, річний план без урахування трансфертів також був визначений на високому рівні, склавши 55 мільйонів гривень. Проте, фактичні надходження виявилися значно вищими, досягнувши суму у 193 мільйони 586,6 тисяч гривень, що перевищує план на 138 мільйонів 586,6 тисяч гривень. Після уточнення бюджету, виконання становило 129,64%. Ці цифри відображають успішне господарювання та ефективне використання фінансових ресурсів громади.

У процесі формування доходів бюджету територіальної громади важливу роль відіграють різноманітні джерела фінансування. Зокрема, єдиний податок вносить суттєвий внесок у загальний обсяг надходжень, досягаючи показника у 13 мільйонів 831,9 тисяч гривень. Крім того, значний внесок у доходи складають внутрішні податки на товари та послуги, що сплачуються в розмірі 685,0 тисяч гривень.

Важливою складовою фінансових ресурсів є рентна плата та винагорода за використання природних ресурсів, що становить 920,7 тисяч гривень. Доходи від власності та підприємницької діяльності додають до цього числа 113,1 тисяч гривень. Не можна також не враховувати

адміністративні збори, платежі та інші неподаткові надходження, що спільно становлять значну суму у розмірі 131,0 тисяч гривень.

Надходження до спеціального фонду бюджету громади за 2023 рік, як це можна побачити на рисунку 2.4, є рефлексією фінансової стабільності та ефективності господарювання громади.

Аналізуючи структуру фінансових надходжень у спеціальний фонд бюджету територіальної громади у 2023 році, виявлено, що основними джерелами є різноманітні благодійні внески та гранти, плата за послуги, які надаються бюджетними установами, а також надходження від реалізації земельних ділянок несільськогосподарського призначення та інші внески. Ці надходження становлять важливий елемент фінансової бази громади, який забезпечує функціонування та розвиток її соціально-економічної інфраструктури.

Рисунок 2.4 - Надходження до спеціального фонду бюджету громади за 2023 рік (без урахування трансфертів) [40]

За підсумками 2023 року загальний обсяг надходжень до спеціального фонду сільського бюджету склав 932,2 тисячі гривень, не враховуючи трансфертів. Ця сума відображає фінансові можливості громади та її спроможність забезпечувати потреби своїх мешканців у

різних сферах життєдіяльності.

Загальний обсяг бюджету Печеніжинської територіальної громади за 2023 рік склав 227 мільйонів 29,2 тисячі гривень. Окрім того, до бюджету громади надійшли додаткові кошти з державного та обласного бюджетів на суму 32 мільйонів 510,4 тисячі гривень. Ці надходження є важливим джерелом фінансування для забезпечення реалізації соціально-економічних програм та проектів в громаді.

Детальнішу інформацію про види надходжень до бюджету Печеніжинської територіальної громади з державного та обласного бюджетів можна знайти на рисунку 2.5.

Рисунок 2.5 – Надходження у бюджет Печеніжинської ТГ з державного та обласного бюджетів [40]

Згідно з аналізом, представленим на рисунку 2.8, найбільш значні суми надходжень у бюджет Печеніжинської територіальної громади були отримані за рахунок різноманітних дотацій та субвенцій із місцевого бюджету. Серед них варто відзначити інші дотації з місцевого бюджету, що склали 400,7 тисяч гривень, субвенції, спрямовані на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, у сумі

177,7 тисяч гривень, та інші субвенції з місцевого бюджету на суму 88,4 тисяч гривень.

Крім того, Печеніжинською територіальною громадою були надані субвенції із сільського бюджету іншим бюджетам на загальну суму 1731,4 тисяч гривень. Це свідчить про активну участь громади у фінансовій підтримці різноманітних проектів та програм на рівні місцевих та обласних ініціатив.

Необхідно також відзначити, що у 2023 році було забезпечено реалізацію першочергового фінансування видатків, що стосуються оплати праці працівників бюджетних установ та інших захищених статей бюджету. Це свідчить про ефективне управління фінансовими ресурсами громади та їх цільове спрямування на вирішення актуальних соціально-економічних завдань.

Детальні планові та фактичні надходження до бюджету Печеніжинської територіальної громади за 2023 рік по доходах загального фонду можна переглянути на рисунку 2.6 .

Упродовж 2023 року відбулося значне перевиконання плану бюджету Печеніжинської територіальної громади за рахунок власних доходів загального фонду. Це перевиконання склало 44 мільйони 256,0 тисяч гривень, що відображає 29,63% у відсотковому вираженні. Важливою рисою фінансової діяльності є саме така висока ступінь виконання фінансових планів, яка свідчить про ефективне управління фінансовими ресурсами громади.

Це виконання бюджету також охоплює дотації та субвенції, які спрямовані на розвиток і підтримку соціальних та інфраструктурних проектів. Враховуючи ці додаткові джерела фінансування, загальне перевиконання бюджету становить 24,3%, що також свідчить про високий рівень фінансової стабільності та здатність громади до забезпечення різноманітних потреб своїх мешканців.

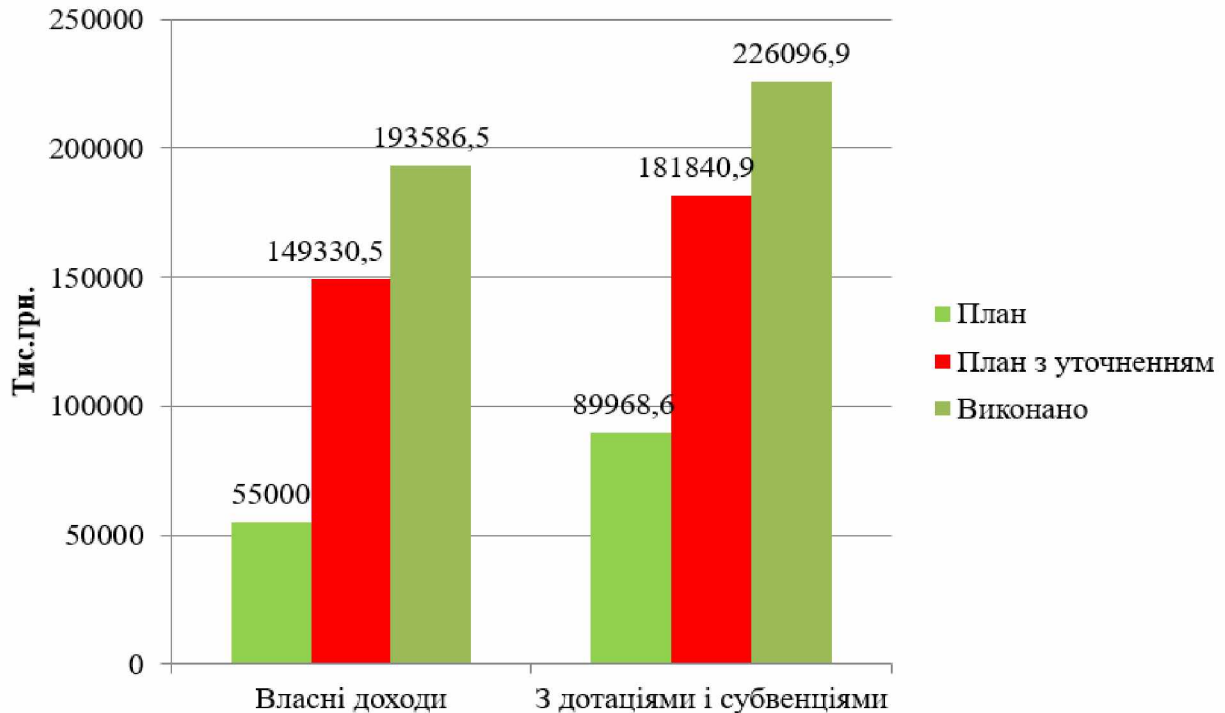

Рисунок 2.6 – Планові та фактичні надходження до бюджету Печеніжинської ТГ за 2023 рік по доходах загального фонду, тис. грн. [40]

Така успішна фінансова діяльність є важливою передумовою для реалізації різноманітних програм і проектів, спрямованих на підвищення якості життя громади та забезпечення сталого розвитку території. Це підтверджує важливість системного підходу до управління фінансовими ресурсами та постійне вдосконалення фінансової стратегії громади з метою досягнення її стратегічних цілей.

Упродовж 2023 року бюджет Печеніжинської територіальної громади значною мірою спрямовувався на різноманітні потреби та програми розвитку. Всього було витрачено 157 мільйонів 793,2 тисяч гривень на наступні напрямки:

Забезпечення управління отримало 11 мільйонів 776,70 тисяч гривень, що є важливою складовою фінансової підтримки для ефективного функціонування адміністративних структур.

Охорона здоров'я була виділена 2 мільйони 318,40 тисяч гривень, щоб забезпечити належну медичну допомогу мешканцям громади.

Соціальний захист отримав 6 мільйонів 13 тисяч гривень, що включає різні соціальні програми та допомогу малозабезпеченим категоріям населення.

Благоустрій та землеустрій були забезпечені коштами у сумі 14 мільйонів 503,40 тисяч гривень та 622,40 тисяч гривень відповідно, для поліпшення інфраструктури та розробки земельних ділянок.

Освіта та культура отримали значну фінансову підтримку. Серед них:

Для садочків було виділено 14 мільйонів 352,10 тисяч гривень.

Школи отримали 38 мільйонів 960 тисяч гривень на покращення умов навчання.

Бібліотеки, музей, будинки культури та інші культурні заклади були забезпечені фінансуванням у загальній сумі 7 мільйонів 460,80 тисяч гривень.

Для розвитку спорту виділено 150 тисяч гривень.

Програми військових, ТОВА, ДСНС, казначейства та поліції отримали фінансову підтримку на рівні 54 мільйони 971,80 тисяч гривень.

Трансферти іншим бюджетам становили 731,40 тисяч гривень.

Ця розгалужена структура видатків свідчить про комплексний підхід до розподілу бюджетних ресурсів та спрямована на задоволення потреб різних сфер життєдіяльності громади.

Окрім зазначених напрямків витрат, важливо також відзначити, що бюджет Печеніжинської територіальної громади враховував потреби у сферах транспорту, енергетики, екології та інфраструктури. Фінансування цих галузей забезпечувалося через різноманітні механізми, включаючи публічно-приватні партнерства, інвестиційні проекти та державні програми.

Значну увагу також приділяли запровадженню та підтримці ініціатив у сфері сталого розвитку та екологічної безпеки. Це включало в себе реалізацію енергоефективних проектів, заходів з використання

альтернативних джерел енергії, впровадження екологічних технологій у виробництво та управління відходами.

Крім того, бюджетні видатки спрямовувалися на соціальні програми, спрямовані на підтримку вразливих категорій населення, в тому числі дітей, пенсіонерів, людей з обмеженими можливостями та безробітних. Ці заходи включали надання соціальної допомоги, медичних послуг, освітніх та культурних програм.

Таким чином, бюджет Печеніжинської територіальної громади відображає комплексний підхід до забезпечення розвитку та підтримки різноманітних сфер громадського життя, зокрема соціального захисту, освіти, культури, медицини та інфраструктури.

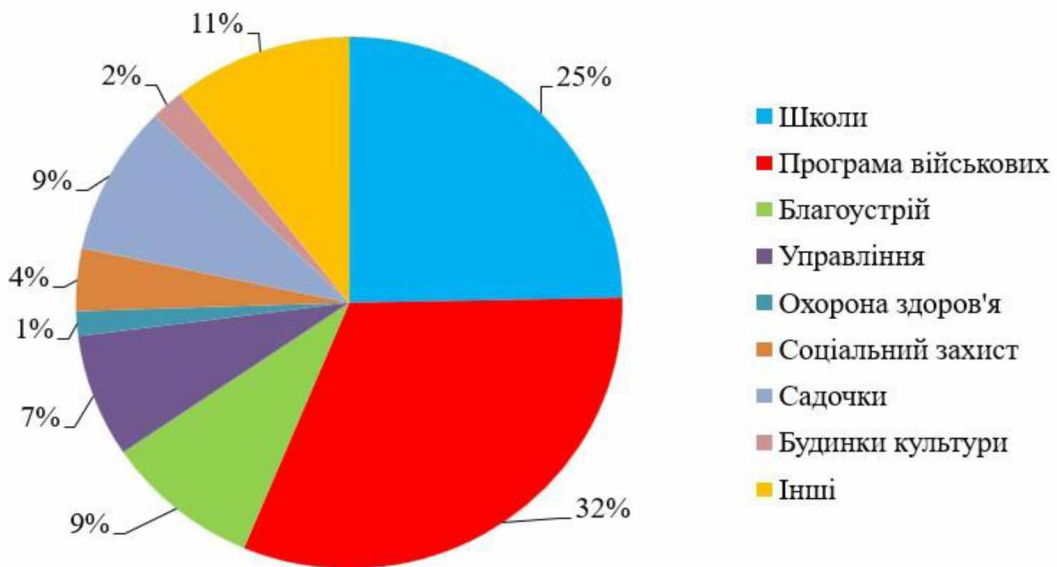

Рисунок 2.7 - Структура видатків бюджету Печеніжинської ТГ за 2023 р. [40]/

Аналізуючи дані, представлені на рисунку 2.10, можна спостерігати, що основною складовою структури видатків Печеніжинської територіальної громади є витрати на реалізацію програм військових, забезпечення функціонування шкіл, проведення благоустрою, утримання дошкільних навчальних закладів та інші соціально значущі напрямки.

Розглядаючи структуру видатків громадського бюджету, можна відзначити вагомий внесок у забезпечення військової безпеки та

обороздатності, що є важливою складовою національної стратегії в умовах глобальних викликів та загроз. Державна підтримка в цьому напрямку дозволяє забезпечити належний рівень безпеки та захисту громадян.

Крім того, значні кошти спрямовані на забезпечення якісної освіти через фінансування шкіл та дошкільних закладів. Це важливий аспект соціально-економічного розвитку, оскільки освіта є основною складовою формування конкурентоспроможної та кваліфікованої робочої сили.

Благоустрій та утримання дошкільних навчальних закладів також відіграють суттєву роль у підвищенні якості життя громади та забезпеченні належних умов для розвитку дітей та молоді.

Отже, висока рівень фінансового забезпечення Печеніжинської територіальної громади свідчить про наявність необхідних ресурсів для здійснення соціальних програм та розвитку інфраструктури, що сприяє загальному підвищенню рівня життя та благополуччя у громаді.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

3.1. Формування та забезпечення фінансування Печеніжинській ТГ територіальній громаді у розвитку молоді

Розглядаючи сучасну соціальну динаміку в Печеніжинській громаді, слід визнати важливість та потенціал молодого покоління у формуванні майбутнього та розвитку населеного пункту. Однак, для забезпечення належних умов для їхнього задоволення та розвитку потрібно впроваджувати спеціальні заходи.

На жаль, відсутність таких можливостей може призвести до явища міграції молоді, коли вони виїжджають у великі міста або за кордон. Ті, хто залишаються, часто не відчувають себе частиною громади та не демонструють активну громадянську позицію.

Одним із можливих рішень є створення Молодіжної Ради, яка буде консультативно-дорадчим органом для вирішення питань молодіжної політики. Цей орган сприятиме взаємодії місцевих органів влади та молоді, спрямовуючи їхні зусилля на розвиток громади та участь у громадському житті. Така ініціатива сприятиме не лише консолідації молодіжного руху, але й сприятиме створенню сприятливих умов для у світлі сучасних викликів соціального розвитку рідної громади важливо активізувати роль молодіжних ініціатив для створення сприятливих умов інтелектуального, морального та фізичного розвитку молодого покоління. Подальший прогрес місцевого середовища та можливості розвитку нерозривно пов'язані з адекватною підтримкою та визнанням потенціалу молодих людей.

З метою забезпечення найвищих стандартів життя та розвитку молоді, пропонується створення Молодіжної Ради, яка виступатиме важливим форумом для співпраці між органами місцевого самоврядування та молодіжними групами. Метою цієї ради буде активне залучення молоді

до процесів ухвалення та реалізації стратегічних рішень, які впливають на місцеве співтовариство.

Основними завданнями Молодіжної Ради будуть:

Сприяння участі молоді у прийнятті рішень місцевої влади, зокрема у справах, що стосуються молодіжної політики та її втілення.

Активна участь молоді в розробці та виконанні програм, спрямованих на соціально-економічний, культурний та політичний розвиток громади.

Проведення аналізу та прогнозування соціальних процесів серед молоді для ефективного реагування на потреби та виклики часу.

Подання рекомендацій щодо пріоритетних напрямів державної молодіжної політики та розв'язання питань, що виникають на місцевому рівні.

Сприяння активній участі соціально активної молоді у реалізації практичних проектів та ініціатив у молодіжній сфері громади.

Створення Молодіжної Ради в Печеніжинській територіальній громаді є ключовим кроком у формуванні активного та відповідального громадянського суспільства, що сприятиме стійкому соціальному розвитку нашого регіону.

Планується, що Молодіжна рада, відповідно до своїх функцій та завдань, буде відігравати ключову роль у забезпеченні ефективності діяльності Печеніжинської селищної ради у сфері молодіжної політики. Одним із основних напрямків роботи Молодіжної ради буде аналіз ефективності здійснення радою своїх повноважень та моніторинг стану виконання завдань, які покладені на неї.

Зокрема, Молодіжна рада буде залучена до аналізу та оцінки діяльності селищної ради у сфері молодіжної політики. Вона буде подавати раді пропозиції, спрямовані на покращення умов для залучення молоді до активної участі у житті громади та вирішення питань, що є важливими для молодіжного середовища.

Також Молодіжна рада буде працювати над забезпеченням прозорості та відкритості своєї діяльності, надаючи громаді доступ до публічної інформації про свою роботу. Крім того, вона буде здійснювати контроль за виконанням законодавства у сфері молодіжної політики та розробляти рекомендації щодо покращення цієї сфери.

Молодіжна рада також має намір активно співпрацювати з іншими громадськими організаціями та інститутами громадянського суспільства, що діють на території Печеніжинської територіальної громади. Вона буде працювати над налагодженням партнерських відносин з цими організаціями з метою спільного розв'язання питань, які стосуються молодіжної сфери.

Усі ці заходи спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку молодіжного потенціалу та забезпечення активної участі молоді у житті громади.

Планується також, що Молодіжна рада буде активно працювати над залученням цільового фінансування для реалізації молодіжних програм у громаді. Це буде досягатися шляхом розроблення пропозицій щодо фінансування пріоритетних напрямів, що стосуються молодіжної сфери на місцевому рівні. Такі ініціативи спрямовані на забезпечення ефективного використання коштів місцевого бюджету та підтримку молодіжних ініціатив у громаді.

Крім того, Молодіжна рада буде взаємодіяти з різними інститутами громадянського суспільства для налагодження спільних ініціатив у сфері молодіжної політики. Це передбачає залучення різноманітних сторін до розробки та реалізації проектів та програм, спрямованих на підтримку молоді та розвиток її потенціалу.

Усі ці заходи мають на меті забезпечити стале та гармонійне розвиток молодіжного середовища в Печеніжинській територіальній громаді. Реалізація таких ініціатив сприятиме підвищенню рівня участі молоді у суспільно-політичному житті та сприянню їхньому

інтелектуальному, моральному та фізичному розвитку.

Цей підхід є важливим для забезпечення сталого розвитку громади та збереження її соціально-економічної стабільності. Молодіжна рада відіграє ключову роль у реалізації цих завдань та сприяє формуванню активного громадянського суспільства на місцевому рівні.

Під час організації роботи з молоддю у громаді часто спостерігається непрофесійність деяких працівників, які не вкладають достатньо зусиль у проведення заходів, корисних для молоді. Це може призвести до втрати довіри молодого покоління до старшого. З метою покращення ситуації, необхідно втілювати ефективну молодіжну політику в Печеніжинській сільській раді, спрямовану на активізацію молоді у суспільному житті.

Проблеми, пов'язані з організацією роботи з молоддю у раді, чітко відображені на рисунку 3.1. Для ефективного вирішення цих проблем слід подолати пасивність деяких молодих членів громади і залучати їх до участі у важливих суспільних процесах.

Реалізація ефективної молодіжної політики передбачає створення умов для активної участі молоді в житті громади та розвитку їхнього потенціалу. Це може бути досягнуто шляхом організації заходів, спрямованих на набуття корисних навичок та розвиток особистості.

Такий підхід сприятиме покращенню взаємин між поколіннями та збереженню довіри молоді до владних структур. Досягнення цих цілей вимагає системної роботи з молоддю та вдосконалення молодіжної політики на місцевому рівні. Важливо враховувати низку принципів при організації управління розвитком молоді у Печеніжинській громаді. Перш за все, молодь повинна бути активно залучена до процесу ухвалення рішень, які стосуються молодіжної політики. Без вкладення значних зусиль та реалізації конкретних кроків в цьому напрямку, розвиток молодіжної політики буде неефективним.

Другий принцип полягає у формуванні сприятливих середовищ для взаємодії молоді, обміну ідеями та спільного пошуку рішень. Створення

таких умов сприятиме активній участі молоді у суспільному житті та сприяє розвитку громадських ініціатив.

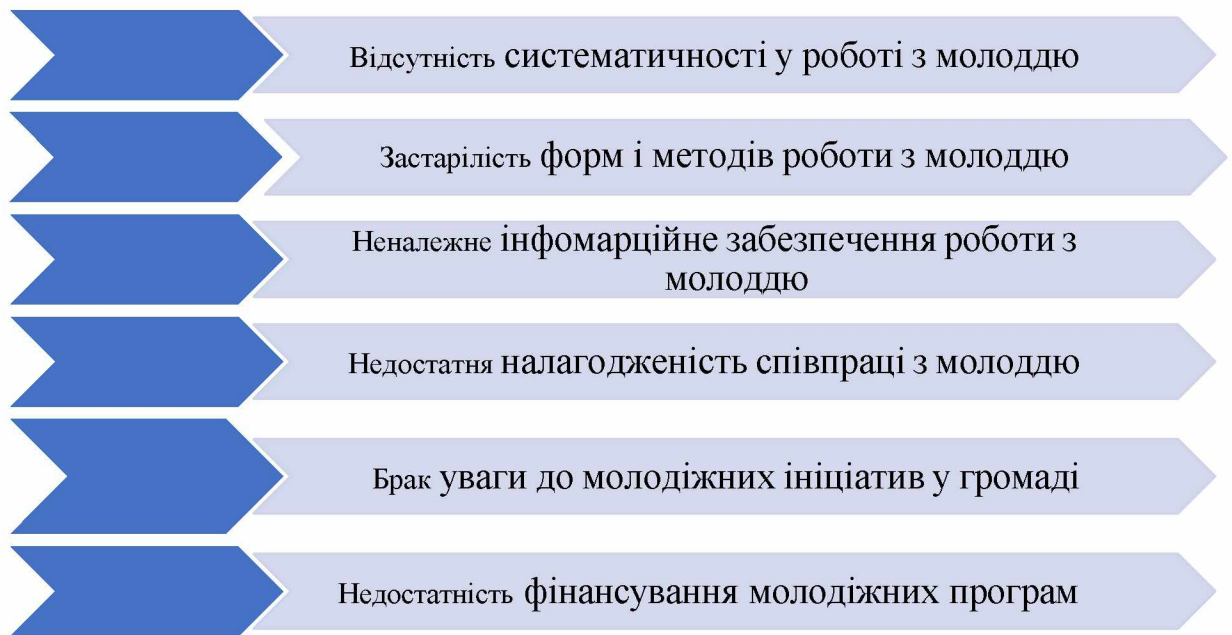

Рисунок 3.1 - Наявні проблеми організації роботи із молоддю у Печеніжинській селищній раді [40],

Третій принцип передбачає забезпечення активного залучення молоді до реалізації заходів, спрямованих на розвиток громади. Органи місцевої влади повинні активно сприяти цьому процесу, створюючи умови для участі молоді в різноманітних ініціативах та проектах.

Плануючи діяльність Печеніжинської Молодіжної Ради, необхідно враховувати основні завдання, які перед нею стоять. Детальний огляд цих завдань наведено на рисунку 3.2.

Залучення молоді до активної участі у суспільному житті громади є важливим чинником для досягнення високої активності та реалізації наявного потенціалу. Молодь повинна бути стимульована відгукуватися на заклики до широкої участі у розробці пропозицій щодо покращення свого соціального оточення.

З метою забезпечення ефективності діяльності Молодіжної Ради Печеніжинської громади необхідно мати певні передумови. Перш за все,

це передбачає налагодження ефективної співпраці між Молодіжною Радою та органами місцевого самоврядування, спрямованої на досягнення взаєморозуміння та сприяння розвитку громади.

Рисунок 3.2– Основні завдання, що повинні бути вирішені у процесі діяльності Печеніжинської Молодіжної Ради [40]

Другим важливим аспектом є готовність молоді активно брати участь у громадському житті, виявляти ініціативу та відповідальність за результати роботи Молодіжної Ради. Це передбачає не лише активну участь у роботі Ради, а й виявлення креативності та конструктивного підходу до суспільних справ.

Третім аспектом є організація систематичного моніторингу та оцінки діяльності Молодіжної Ради з метою виявлення ефективних напрямків роботи та можливостей для їх оптимізації.

Для забезпечення дієвої діяльності Молодіжної Ради необхідно передбачити відповідні витрати. Детальний розрахунок цих витрат подано

у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1– Прогнозовані витрати на створення Печеніжинської Молодіжної Ради [40]

№	Стаття витрат	Сума, грн.
7	Інші витрати	9500
5	Комп'ютер та інша оргтехніка	18440
3	Комп'ютерні стіл, крісло	4800
4	Офісні меблі	8850
2	Письмові столи, крісла	7200
1	Ремонт приміщення	12000
6	Створення сайту Печеніжинської Молодіжної Ради	35300
	Загальна сума	85290

Аналізуючи дані, наведені в таблиці 3.1, можна зазначити, що передбачені витрати на створення Молодіжної Ради Печеніжинської громади складатимуть 85290 грн. Це важливий крок у забезпеченні дієвого функціонування органу, призначеного для представництва та захисту інтересів молоді.

Прогнозується, що діяльність Молодіжної Ради відкриє широкі можливості для поліпшення умов, в яких розвивається молодіжне співтовариство громади. Вона сприятиме формуванню свідомої та активної молоді, яка виявлятиме бажання та здатність максимально реалізувати свій потенціал.

Створення Молодіжної Ради створить передумови для навчання молоді практичним навичкам самоменеджменту та ефективної підготовки до майбутньої участі у суспільному житті. Це сприятиме формуванню кадрового резерву в громаді та підвищенню її соціального капіталу.

Очікувані результати від впровадження діяльності Молодіжної Ради в Печеніжинській громаді ілюструються на рисунку 3.3. Це буде важливим кроком у створенні сприятливих умов для розвитку молоді та підтримки її потреб у соціальному та особистісному зростанні.

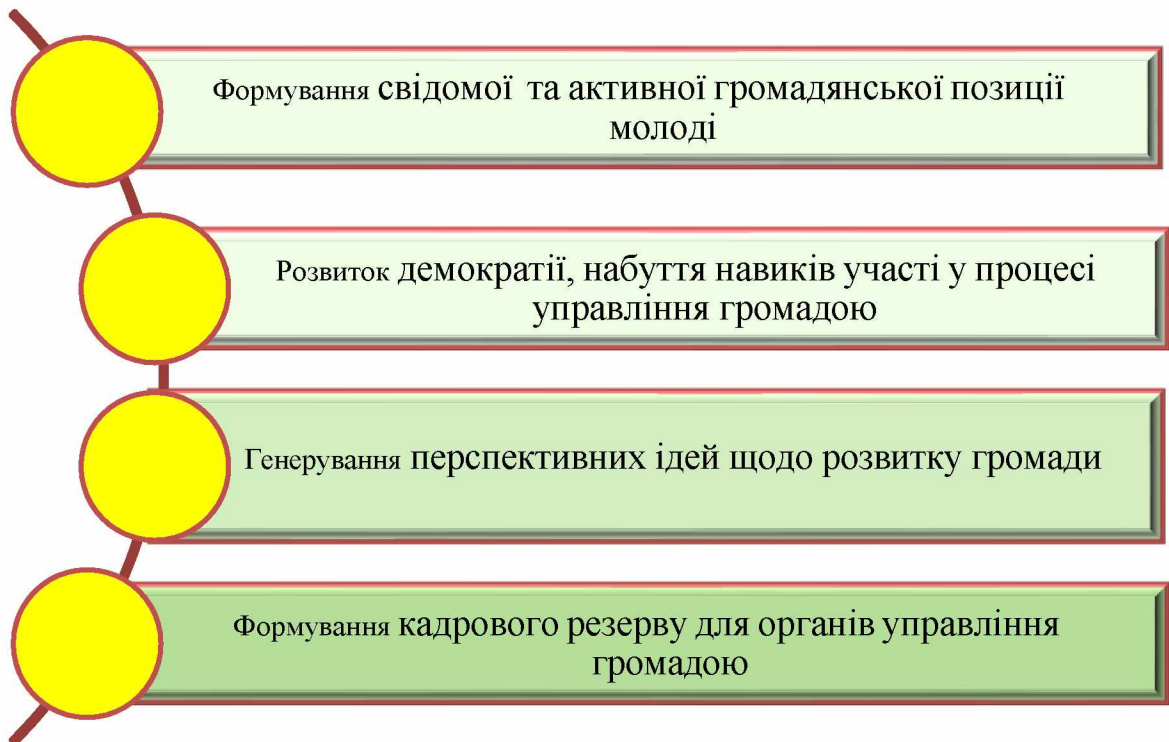

Рисунок 3.3 - Очікувані результати Печеніжинської громади від впровадження діяльності Молодіжної Ради [40]

У контексті організації суспільного управління важливо підкреслити, що ключовим фактором успіху розвитку будь-якої громади є її людські ресурси. Виховання та підтримка активної молоді виступає основною передумовою для створення позитивних змін та інновацій у громадському житті.

Печеніжинська селищна рада повинна систематично враховувати цей аспект у своїй діяльності. Першочерговою метою має стати створення сприятливого середовища для розвитку та зростання молоді як активного суб'єкта суспільного прогресу. Це означає створення умов, які б сприяли активному включенню молоді у різноманітні сфери громадського життя та давали їм можливість висловлювати свої ідеї та ініціативи.

При цьому необхідно пам'ятати про важливість не лише створення умов для активності молоді, але й професійного та особистісного зростання. Розвиток освіти, культури, спорту та мистецтва є невід'ємною частиною цього процесу. Особлива увага повинна бути приділена розвитку лідерських якостей, критичного мислення та творчого потенціалу у молоді.

Такий підхід до розвитку молоді дозволить сформувати нове покоління громадян, які будуть активно залучені до розв'язання суспільних проблем та сприятимуть сталому розвитку громади. Активна молодь не лише забезпечує життєвий потенціал громади, а й є її майбутнім, що визначає динаміку та перспективи її розвитку.

3.2. Впровадження та забезпечення фінансування розвитку підприємств Печеніжинської територіальної громади (на прикладі хлібопекарні) як засобу підвищення економічної самодостатності.

У контексті поліпшення життя мешканців Печеніжинської громади та відповідно до потреб дитячих садків і шкіл, пропонується виникнення комунального підприємства, спеціалізованого на випічці хліба та здоби, що отримає назву "Печеніжинський хліб". Основними споживачами продукції цієї комунальної пекарні будуть учні, студенти, офісні працівники та інші мешканці громади.

Можна виділити декілька ключових факторів, що визначатимуть успішну діяльність пекарні:

- низька собівартість продукції та доступні ціни, що зробить її конкурентоспроможною на ринку;
- орієнтація на потреби споживачів, яка забезпечить постійний попит на вироблені продукти;
- використання натуральних інгредієнтів для виготовлення продукції, що підкреслить її якість та корисність;
- вдале місце розташування пекарні, що забезпечить зручний доступ для мешканців;
- активна рекламна діяльність для привертання уваги та збільшення обігу продукції.

З метою просування продукції планується використання різноманітних маркетингових інструментів, включаючи створення веб-сайту пекарні. Це дозволить ефективно просувати та рекламувати

хлібобулочні вироби, забезпечуючи їхню доступність для споживачів.

Перелік необхідного обладнання для організації роботи комунальної хлібопекарні представлено у таблиці 3.2. Згідно з цим переліком, загальна вартість обладнання для створення та функціонування пекарні у Печеніжинській громаді становитиме 1 мільйон 760,5 тисяч гривень. Це обладнання включатиме в себе пристрої для просіювання борошна, замісу тіста, випічки, охолодження та нарізки виробів.

Таблиця 3.2 – Перелік обладнання для організації роботи комунальної хлібопекарні [40]

Найменування	Потужність	Ціна	Кількість	Вартість
Борошнопросіювач	1,5	207815	1	207815
Камера остаточної витримки	1,0	276605	1	276606
Ротаційна піч	4,5	380000	1	1145000
Спиральна тістомісильна машина	11	187680	1	187680
Спиральна охолоджувальна вежа	2,5	254000	1	254000
Стандартні камери попередньої витримки	0,75	110550	1	110550
Термозбіжна машина тунельного типу	11,5	116000	1	116000
Тісторозділювач	1,8	175950	1	175950
Хліборізальна машина	1,6	51950		51950
Всього	36,15			1760550

Також є доцільним визначити та врахувати такі витрати:

а) витрати, що необхідно затратити на здійснення процесів транспортування обладнання. Приймає їх на рівні 8% від вартості обладнання:

$$2525,6 \cdot 0,08 = 202,3 \text{ тис. грн.}$$

б) витрати на монтаж обладнання, що становлять 5% від його вартості:

$$2525,6 \cdot 0,05 = 126,6 \text{ тис. грн.}$$

в) витрати, які вимагається здійснити на процес налагодження обладнання. Вони плануються на рівні 3% від вартості обладнання пекарні:

$$2525,6 \cdot 0,03 = 75,9 \text{ тис. грн.}$$

г) витрати, що необхідні на виконання непередбачуваних робіт. Їх приймаємо на рівні 5% від вартості обладнання комунальної пекарні:

$$2525,6 \cdot 0,05 = 126,6 \text{ тис. грн.}$$

Результати проведених розрахунків, що дали нам суму початкових витрат на придбання і введення у дію технологічного обладнання пекарні, наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Початкові витрати на придбання та введення в дію технологічного обладнання комунальної хлібопекарні [40]

Вид витрат	Сума, тис. грн.
1. Вартість придбання технологічного обладнання	2525,6
2. Витрати на транспортування	202,3
3. Монтаж обладнання	126,6
4. Налагодження обладнання	75,9
5. Непередбачувані роботи	126,6
Разом витрат	3057,0

Отже, розглянувши сумарні витрати на початкове обладнання та його введення в експлуатацію для комунальної пекарні, встановлено, що ця сума складає 2130,1 тисяч гривень. Аналіз показує, що запропоноване хлібопекарське обладнання має оптимальні техніко-економічні характеристики, що дозволить максимально ефективно виконувати процес випічки хлібобулочних виробів.

Додатково, було складено кошторис річних витрат на діяльність комунального підприємства з випічки хліба, який представлено в таблиці 3.4. Цей кошторис включає різноманітні види витрат, такі як оплата праці, закупівля сировини, енергозабезпечення, утримання та обслуговування обладнання тощо. Враховуючи всі ці складові, можна зробити висновок щодо фінансової ефективності та стійкості підприємства у довгостроковій перспективі.

Таблиця 3.4 - Кошторис річних витрат комунальної хлібопекарні

Вид витрат	Сума, тис. грн.
Матеріальні витрати	3573,0
Витрати на заробітну плату	1802,5
Нарахування на зарплату	396,6
Амортизація	611,4
Інші виробничі витрати	40,9
Всього витрат	6424,4

Аналіз, представлений у таблиці 3.4, показує, що річні поточні витрати, необхідні для забезпечення діяльності майбутнього комунального підприємства "Печеніжинський хліб", оцінюються у розмірі 6424,4 тисяч гривень. Ці витрати включають різноманітні складові, такі як оплата праці, закупівля сировини, витрати на утримання та обслуговування обладнання, а також інші необхідні витрати. Такий детальний розрахунок відображає комплексність планування фінансових ресурсів для успішного функціонування підприємства.

Далі, очікувані фінансові результати від функціонування комунального підприємства Печеніжинської селищної ради представлені у таблиці 3.5. Ця таблиця містить прогнозовані показники щодо доходів, витрат та прибутку, які очікується отримати від діяльності підприємства. Аналіз цих результатів дозволить зробити висновки щодо фінансової стабільності та рентабельності підприємства в перспективі.

Таблиця 3.5 - Очікувані фінансові результати роботи комунального підприємства по випічці хліба [40]

Показник	Сума, тис. грн.
Чистий дохід від реалізації продукції	7253,7
Витрати на виробництво та реалізацію продукції	6424,4
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	829,3
Податок на прибуток від звичайної діяльності	149,3
Чистий прибуток	680,0

Отже, аналізуючи очікувану річну суму чистого прибутку від діяльності запропонованого до створення комунального підприємства, можемо побачити, що вона становить 324,1 тисяч гривень. Цей показник відображає прогнозований дохід, який підприємство може здобути протягом одного робочого року. Чистий прибуток є ключовим показником фінансової стійкості та ефективності діяльності будь-якого підприємства, оскільки він визначає реальний дохід, який залишається після вирахування всіх витрат.

Звертаючись до річної прогнозованої величини грошового потоку, можемо констатувати, що вона є ще одним важливим фінансовим показником, який відображає обсяг грошових коштів, які надходять або виходять з підприємства протягом року. Грошовий потік визначає фінансову стійкість та ліквідність підприємства, а також його здатність до вчасного виконання фінансових зобов'язань та інвестування у розвиток. Відповідно, ретельне планування та контроль за грошовим потоком є важливими аспектами фінансового управління підприємством.

$$680,0 + 611,4 = 1291,4 \text{ тис. грн.}$$

Дані, що були одержані від проведених нами розрахунків низки показників економічної доцільності, зведемо у таблицю 3.6.

Таблиця 3.6 – Розрахунок показників економічної доцільності впровадження діяльності комунального підприємства по випічці хліба [40]

№ п/п	Показник	Одиниця виміру	Показник
1	Сума дисконтованих грошових потоків (дисконтна ставка – 20%)	тис. грн.	3861,2
2	Чиста теперішня вартість проекту	тис. грн.	805,1
3	Індекс прибутковості	-	1,9
4	Термін окупності простий	років	2,4
5	Термін окупності дисконтований	років	3,5

Запропонований проєкт, спрямований на створення комунального підприємства для випічки хліба, має значний потенціал ефективності. Його чиста теперішня вартість оцінюється у 805,1 тисяч гривень, що підтверджує його значну вартість та рентабельність. Індекс прибутковості, який складає 2,4, перевищує одиницю, вказуючи на прибутковість проєкту. Крім того, простий термін окупності проєкту становить 2 роки і 5 місяців, а дисконтований - 3 роки і 6 місяців. Ці показники свідчать про швидку окупність і прибутковість інвестицій у хлібопекарню.

На основі аналізу вищезазначених показників можна зробити висновок про доцільність впровадження комунальної хлібопекарні Печеніжинської селищної ради. Цей проєкт не лише ефективний, але й сприятиме збільшенню надходжень до бюджету громади, забезпечуючи стабільний і додатковий дохід для розвитку і покращення життя місцевих мешканців.

3.3. Перспективи розвитку Печеніжинській ТГ.

З усвідомленням необхідності постійного вдосконалення життя в громаді, науковці та владні структури розробили анкету для проведення опитування мешканців Печеніжинської територіальної громади. Одним із перших питань у цій анкеті було: "Які основні проблеми ви вбачаєте в

Печеніжинській громаді?"

Це запитання спрямоване на виявлення ключових аспектів, які вважаються найбільш значущими для мешканців громади. Аналіз відповідей на це питання може допомогти визначити пріоритети у розвитку та вирішенні проблем спільноти. Враховуючи різноманітність можливих відповідей, таке опитування надає можливість отримати комплексне уявлення про потреби та побажання громадян, що є важливим фактором у формуванні стратегії розвитку громади.

Окрім цього, результати опитування можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень та розробки програм та проектів, спрямованих на вирішення виявлених проблем та задоволення потреб населення. Такий підхід є важливим етапом у процесі забезпечення сталого розвитку громади та підвищення якості життя її мешканців.

Рисунок 3.4 - Основні проблеми Печеніжинської громади за результатами опитування населення [40]

Результати опитування, що відображені у вибіркового аналізі думок мешканців громади, виявили цікаві тенденції. Згідно з отриманими даними, найбільшою серед мешканців є турбота про стан комунікаційної

інфраструктури, що вказує на важливість цього аспекту для спільної діяльності та спілкування в громаді. Високий рівень зносу комунікацій може стати перешкодою для ефективного функціонування і взаємодії мешканців.

Другим за важливістю питанням, що привернуло увагу у опитуванні, є забруднення території відходами. Це вказує на необхідність впровадження екологічно чистих практик та систем управління відходами для збереження природних ресурсів та створення здорового та безпечного середовища для життя.

Покращення стану доріг, благоустрій території та проблема безробіття також займають вагомую позицію в списку проблем громади, що потребують уваги та вирішення. Ці аспекти безпосередньо впливають на якість життя мешканців та загальний розвиток громади.

До інших важливих проблем, на які вказали мешканці, відносяться екологічна ситуація, корупція та неефективні дії місцевої влади. Виявлення таких аспектів є важливим для розробки стратегій та програм, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя в громаді.

Подальше аналізоване питання стосувалося покращення ситуації у територіальній громаді. Ці дані представлені у візуальному форматі на рисунку 3.5.

При проведенні аналізу думок мешканців громади за допомогою опитування виявлено різноманітні підходи та оцінки стану справ у спільноті. Згідно з результатами, отриманими в ході дослідження, можна виділити, що більшість опитаних, а саме 51,2%, вважають, що ситуація в громаді покращилася. Це свідчить про деяку оптимістичність серед мешканців щодо тенденцій розвитку і покращення умов життя.

Тим не менш, 32,5% респондентів не помітили суттєвих позитивних змін, що вказує на наявність певних проблемних аспектів, які залишаються нерозв'язаними або потребують додаткових заходів для вирішення.

Додаткові 9,9% опитаних вважають, що ситуація навіть погіршилась, що свідчить про можливість наявності негативних тенденцій або недоліків у роботі органів влади та управління громадою.

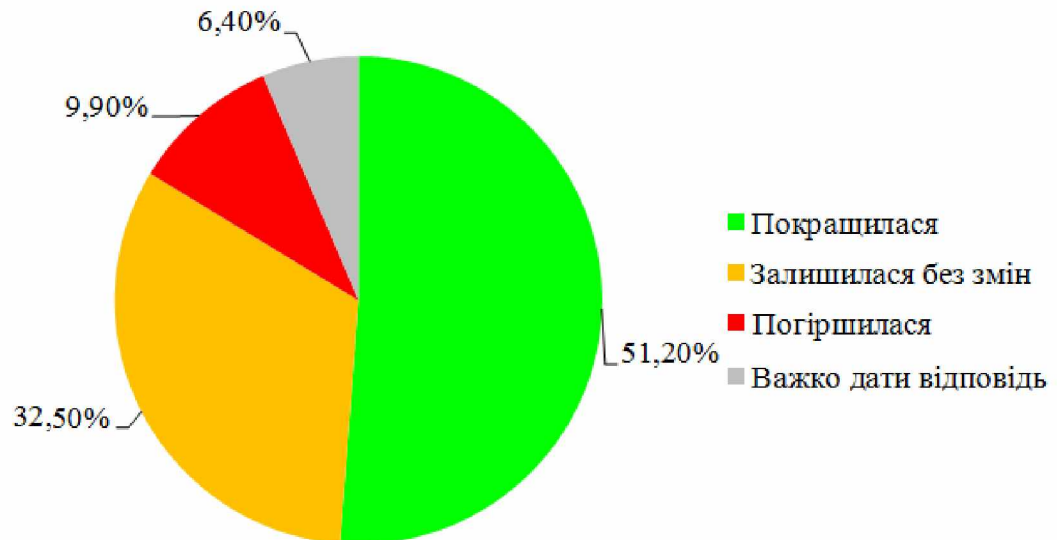

Рисунок 3.5 - Відповіді населення на питання стосовно того, чи покращилася ситуація у територіальній громаді [40]

Також, 6,4% опитаних не мали можливості висловити свою думку на цю тему, що може свідчити про відсутність власного досвіду або недостатню інформованість з питань, які стосуються суспільно-політичного життя громади.

Під час опитування також було запитано про зміну ситуації у житті громади щодо подолання негативних явищ. Дані щодо цього показника представлені на рисунку 3.6.

Під час аналізу результатів опитування мешканців Печеніжинської громади було виявлено різноманітні погляди та оцінки стану різних аспектів життя у спільноті. Згідно з отриманими даними, більшість опитаних, а саме 42,2%, стверджують, що ситуація з дозвіллям молоді залишається незмінною, тоді як 34,8% вбачають її погіршення, 18,7% – покращення, і лише 4,3% не відповіли на дане запитання. Це свідчить про потребу в подальшому розвитку ефективних програм та заходів,

спрямованих на підтримку та розвиток молоді в громаді.

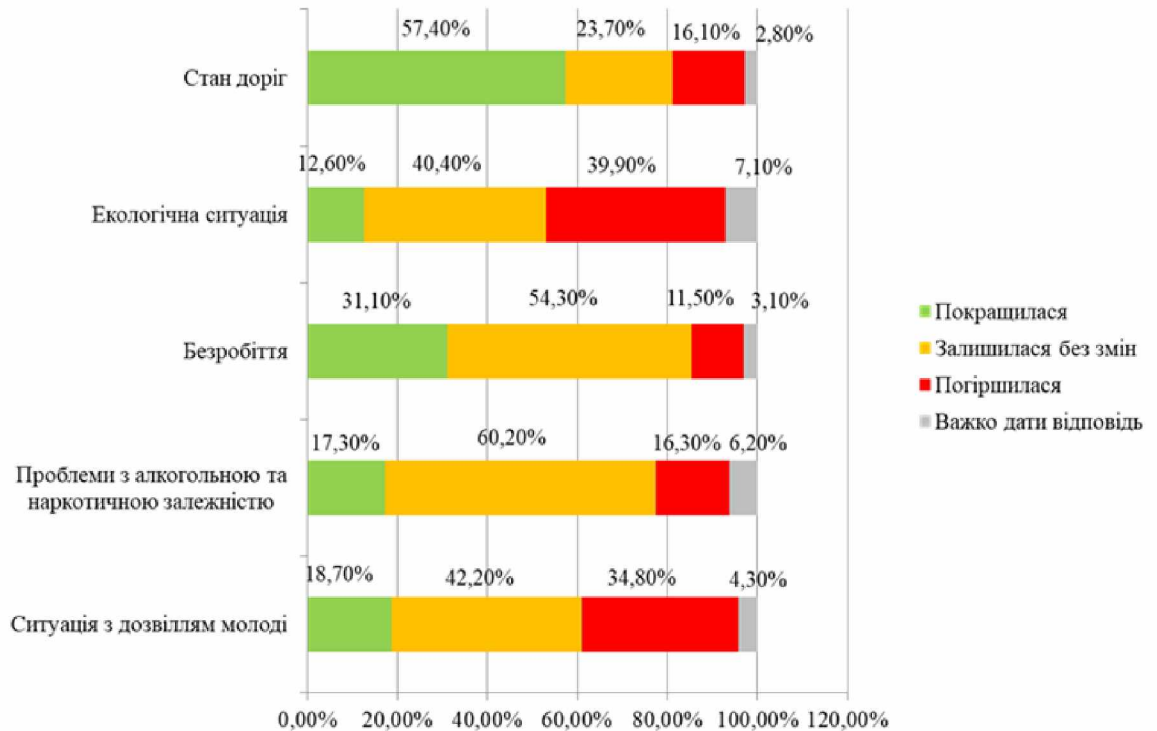

Рисунок 3.6 – Зміни ситуації у житті Печеніжинської громади щодо подолання негативних явищ з точки зору населення

Щодо проблеми алкогольної та наркотичної залежності, то більшість опитаних (60,2%) зауважили, що ситуація залишилася без змін, проте лише 17,3% відзначили покращення, а 16,3% – погіршення. Такі результати вказують на необхідність подальших заходів для боротьби з цими негативними явищами у громаді.

Досить гострою залишається проблема безробіття, що було відзначено 54,3% опитаних, особливо серед мешканців віддалених сіл. Щодо екологічної ситуації, то більшість вважає, що вона залишилася без змін (40,4%), але 39,9% вбачають погіршення. Це свідчить про необхідність активізації заходів з екологічної охорони у громаді.

Насамперед, більшість опитаних відзначили покращення стану доріг у громаді, що свідчить про успішність прийнятих рішень органами місцевого самоврядування. Нарешті, деякі інші аспекти життя у громаді,

такі як якість освіти, соціальний захист населення, медичні послуги, культурно-спортивне життя та рівень благоустрою, також потребують уваги та подальшого розвитку.

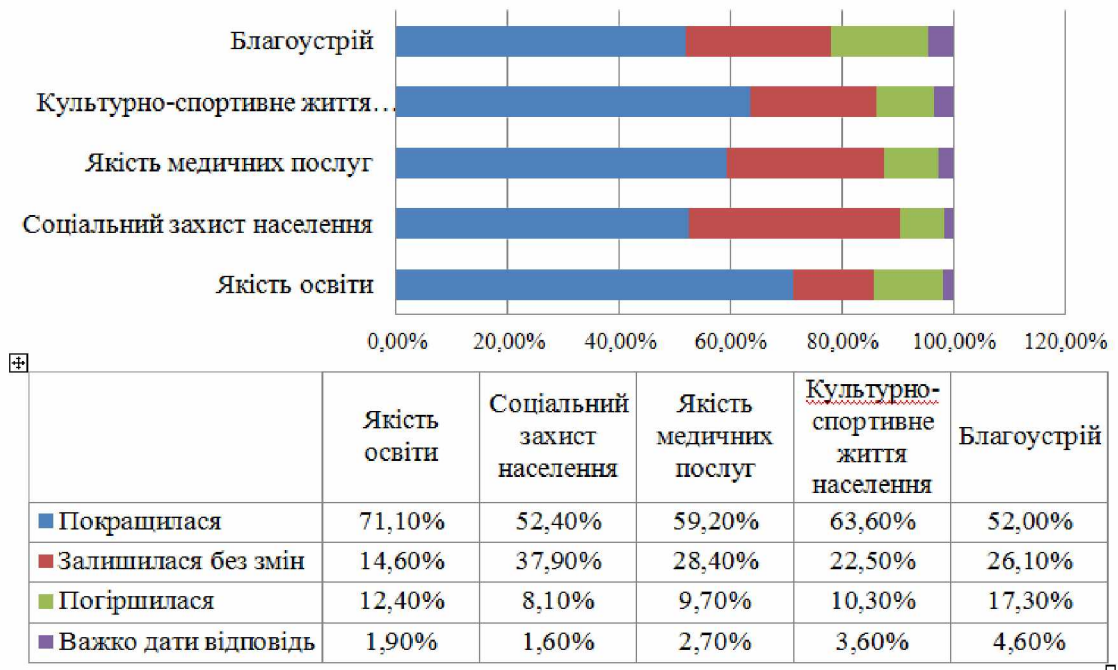

Рисунок 3.7 – Зміни у житті Печеніжинської громади з точки зору її населення

Аналізуючи відповіді учасників опитування, можна зазначити, що більшість опитаних відзначили певні позитивні тенденції у різних сферах життя громади. Зокрема, було зафіксовано покращення якості освіти, що свідчить про ефективність заходів, спрямованих на розвиток освітньої системи та підвищення її якості.

Також було відзначено позитивні зрушення у соціальному захисті населення, що свідчить про успішність соціальних програм та ініціатив, спрямованих на підтримку потреб громади та підвищення якості життя її членів.

У сфері медичних послуг також спостерігається позитивна динаміка, що свідчить про вдосконалення медичної інфраструктури та підвищення доступності та якості медичної допомоги для мешканців громади.

Крім того, позитивні зміни відзначено у сфері культурно-

спортивного життя населення, що свідчить про активну культурну та спортивну ініціативу в громаді та розвиток відповідних інфраструктурних об'єктів.

Не останню роль в підвищенні якості життя відіграє рівень благоустрою, який також показав позитивну динаміку. Це свідчить про успішну реалізацію місцевих програм та проєктів, спрямованих на поліпшення умов проживання у громаді.

У цілому, позитивні тенденції, зафіксовані в опитуванні, свідчать про успішність діяльності Печеніжинської селищної ради та ефективність прийнятих рішень та програм у різних сферах життєдіяльності громади.

ВИСНОВКИ

Фінансова децентралізація в Україні значно розширила можливості місцевих бюджетів, зробивши їх менш залежними від державного фінансування та відкривши нові перспективи для реалізації місцевих проектів. Цей процес підтримується державними субвенціями, спрямованими на інфраструктурний та соціально-економічний розвиток об'єднаних територіальних громад, що сприяє їхній стійкості та покращенню якості життя мешканців. Важливою складовою децентралізації є ефективне використання місцевих бюджетів через стратегічне планування та громадський контроль. Таким чином, децентралізація не лише економічний, але й соціальний механізм, що зміцнює місцеве самоврядування і забезпечує сталий розвиток територій та країни в цілому.

Реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування в Україні спрямоване на підвищення ефективності управління, оптимізацію розподілу повноважень і забезпечення належної якості публічних послуг для громадян. Основними завданнями цієї реформи є створення умов для стабільного соціально-економічного розвитку територій, раціональне використання фінансових ресурсів, а також забезпечення фінансової самодостатності місцевих громад. Важливими аспектами є матеріально-технічна база, кадрові ресурси, взаємодія між різними рівнями влади та інноваційні підходи до управління. Цей комплекс заходів має на меті підвищення конкурентоспроможності територіальних громад та покращення якості життя населення.

У сучасному глобалізованому світі стратегічним завданням державної політики України є інтеграція до європейського простору, що відкриває нові можливості для розвитку і підвищення конкурентоспроможності. Забезпечення фінансового потенціалу територіальних громад вимагає комплексного підходу, що включає

використання різних джерел доходів, як власних, так і державних, а також розвиток креативних індустрій. Належне фінансове забезпечення дозволяє місцевій владі надавати якісні послуги, розвивати соціальну сферу та реалізовувати інфраструктурні проєкти, що сприяє загальному покращенню якості життя населення. Аналіз фінансових можливостей громади, використання об'єктивних методик та рекомендацій є ключовими для ефективного управління ресурсами і прийняття обґрунтованих рішень, забезпечуючи стійкий розвиток і підвищення якості життя.

Фінансове забезпечення територіальних громад є ключовим аспектом для задоволення їхніх потреб та реалізації стратегічних завдань, що стає дедалі важливішим із зростанням їхніх повноважень та витрат. Ефективне використання різноманітних джерел фінансування, зокрема податкових надходжень, підтримка підприємництва та інвестицій, а також оптимізація витрат і впровадження інноваційних фінансових інструментів, сприяють нарощуванню дохідної бази місцевих бюджетів і забезпечують їхню фінансову стабільність. Аналіз показує, що в 2023 році найбільшу частку доходів місцевих бюджетів України склали податкові надходження (70,9%), що підкреслює важливість створення сприятливих умов для бізнесу. Постійне збільшення доходів і ефективне управління бюджетними ресурсами є критичними для забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя населення територіальних громад.

Аналіз фінансових надходжень до місцевих бюджетів України у 2023 році показує, що незважаючи на значне зменшення доходів у березні та квітні, викликане різними економічними та політичними чинниками, з травня спостерігається відновлення і зростання надходжень, що свідчить про адаптацію місцевих економік та ефективність впроваджених фінансових стратегій. Загалом доходи територіальних громад зростали завдяки реформам у місцевому самоврядуванні, що призвело до збільшення податкових надходжень і покращення взаємодії з бізнесом, тоді як надходження до обласних бюджетів та бюджету Києва

демонстрували помірне зростання, а районні бюджети суттєво знизилися. Це вказує на посилення фінансової автономії територіальних громад та перегляд бюджетної політики, спрямованої на оптимізацію витрат і централізацію ресурсів на користь локалізованих рівнів управління.

Основним завданням територіальної громади є забезпечення найсприятливіших умов для проживання та розвитку її мешканців, що потребує чіткого визначення напрямків майбутнього розвитку з урахуванням наявних ресурсів і потенціалу громади. Ефективні громади характеризуються здатністю розвивати внутрішню спроможність, залучати та підтримувати інвестиції через створення сприятливого інвестиційного клімату та розвиток інфраструктури. Залучення членів громади до спільної діяльності, підтримка високих духовних цінностей і навчання протягом усього життя є ключовими для сталого розвитку. Моральна та етична основа, разом із розумовими та духовними здібностями, допомагають громаді досягати мети і реалізовувати бачення майбутнього.

Забезпечення сталого розвитку територіальних громад включає економічну, екологічну, соціальну та політичну сталість, що сприяє справедливому розподілу ресурсів, збереженню природних екосистем, підтримці культурних цінностей та прозорому прийняттю рішень. Важливою складовою успішного розвитку є залучення інвестицій, створення привабливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури та активна участь громади у стратегічному плануванні. Стратегічний план, який охоплює період 5-7 років, визначає пріоритети розвитку, включає конкретні проекти та заходи, а також передбачає систему моніторингу для оцінки ефективності реалізації. Активна участь громадськості, прозорість процесів та наявність механізмів впливу громадян на прийняття рішень є ключовими для досягнення сталого розвитку громади.

Робота Печеніжинської селищної ради спрямована на забезпечення подальшого розвитку усіх сфер життєдіяльності громади, зокрема, підвищення добробуту її населення. Зокрема, у 2023 році було проведено

роботи, які стосувалися проведення благоустрою населених пунктів громади (експлуатаційне утримання проїзних частин доріг, відновлення дорожнього покриття населених пунктів та ін.)

Бюджет Печеніжинської селищної ради за своєю структурою складається із двох фондів - загального й спеціального, а також включає інші надходження, які виділяються із державного й обласного бюджету. У цілому бюджет Печеніжинської ТГ за 2023 рік складав 227 млн. 29,2 тис. грн. Основними видами надходжень до спеціального фонду бюджету громади у 2023 р. виступали: благодійні надходження та гранти; плата за послуги, що надані бюджетними установами; надходження від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення тощо. Всього надходження коштів до спеціального фонду сільського бюджету, протягом 2023 року становили 932,2 тисяч грн. без урахування трансфертів.

Найбільші суми надходжень у бюджет Печеніжинської ТГ з державного та обласного бюджетів були отримані за рахунок: інших дотацій з місцевого бюджету; субвенцій, що надійшли із місцевого бюджету на цілі надання державної підтримки особам, що мають особливі освітні потреби (177,7 тис. грн.); інших субвенцій з місцевого бюджету. Всього по власних доходах загального фонду бюджету Печеніжинської ТГ за 2023 рік було досягнуто перевиконання на 44 млн. 256 тис. грн., а у відсотковому вираженні - 29,7%. Перевиконання плану бюджету даної громади з дотаціями і субвенціями за звітний рік складало 24,3%.

У структурі видатків громади найбільшу частку займали видатки на програм військових, забезпечення функціонування шкіл, благоустрій, утримання садочків та ін. Отже, загалом Печеніжинська територіальна громада достатньо забезпечена фінансовими ресурсами, що створює передумови для її подальшого розвитку.

Пропонуємо створити у Печеніжинській територіальній громаді Молодіжну Раду. Вона повинна виступати у якості консультативно-дорадчого, представницького органу, який буде займатися вирішенням

питань молодіжної політики у Печеніжинській громаді.

З метою покращення життя громади було розроблено анкету, за якою проведено опитування мешканців Печеніжинської територіальної громади. Більшістю опитаних було відмічено наявність певних позитивних змін, що стосувалися якості освіти у громаді, соціального захисту населення, якості медичних послуг, культурно-спортивного життя населення та рівня благоустрою. Це позитивно характеризує діяльність Печеніжинської селищної ради загалом.

З метою покращення забезпечення жителів Печеніжинської громади та потреб садочків та шкіл пропонуємо створити комунальне підприємство, яке буде здійснювати випічку хліба та здоби («Печеніжинський хліб»).

Запропонований проєкт, що передбачає створення комунального підприємства по випічці хліба, доцільно здійснювати, тому його чиста теперішня вартість - 805,1 тис. грн., що значно більше від нульового значення; індекс прибутковості складає 2,4, отже, його значення більша за одиницю. При цьому простий термін окупності внесеного проєкту рівний 2 роки 5 місяців, а дисконтований – 3 роки 6 місяців. На основі аналізування попередньо викладених показників, робимо висновок, що впровадження комунальної хлібопекарні Печеніжинської селищної ради є ефективним і дозволить отримати додаткові надходження до бюджету громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. . Ситник Н. С., Стасишин А. В., Західна О. Р. та ін. Фінанси об'єднаних територіальних громад: навчальний посібник /за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 536 с.
2. Аналітичний звіт "Фінансова децентралізація в Україні: досягнення та перспективи" URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/273/files/a41c0d22-af8e-4e5c-b072-e08dde12cdc8.pdf>
3. Європейська хартія місцевого самоврядування, 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
4. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
5. Крайник О., Федорчак О. Фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. Том 2 (43). С. 118-125.
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2022—2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 05.08.2020. *Офіційний вісник України*. № 67 від 28.08. 2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20222027-t50820>
7. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Напрямки модернізації фінансового забезпечення розвитку сільських територіальних громад у контексті завдань адміністративно-територіальної реформи. *Фінанси України*. 2014. №10. С. 97-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2014_10_10
8. Лисяк Л.В., Биков Б.Д., Кушнір А.І. Зміцнення фінансового потенціалу об'єднаних територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4 (70). С. 84-89.

9. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2023 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105>
10. 16 принципів сталого розвитку громади. Портал Гурт. URL: <https://gurt.org.ua/articles/30364/>
11. Патинська М.М. Формування категорії "сталий розвиток територіальних громад" в умовах євроінтеграційної перспективи. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27362/1/P.32-33.pdf>
12. Білецька селищна громада. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білецька_селищна_громада
13. Звіт сільського голови про роботу за 2023 рік. URL: https://rada.info/upload/users_files/14029160/cc0e217c9c0bb7d49b240e83d447fda8.pdf
14. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. Національний інститут стратегічних досліджень. К.: 2019. 115 с.
15. Архипенко І. Зарубіжний досвід формування й реалізації регіональної економічної політики. Державне управління та місцеве самоврядування. Вип. 2 (41). С. 32-42.
16. Чикаренко І., Маматова Т., Чикаренко О. Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад / Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 27 листоп.2020 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ. 2020. с. 19.
17. Колишко Р.А. Децентралізація публічної влади: історія та сучасні тенденції розвитку. Вісник КНУ. Серія «Міжн. відн.». 2015. Вип. 27. С. 198.

18. Белей Л. Децентралізація будить у звичайних громадян відповідальність за свою малу батьківщину. *Український тиждень*. 2014. № 17-18. С. 38-39.
19. Давимука С. А., Куйбіда В.С., Федулова І. Тенденції розвитку нової регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76 - 85.
20. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. 2017. №3. С. 123–126. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_28
21. Мазур А. Б. Управління економічним розвитком регіонів України. Соціальна економіка. 2016. №2. С. 103-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_2_17
22. Качний О. С. Зарубіжний досвід формування механізмів державного управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2017. №2 (17). С. 170-174.
23. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні. *Держава і право*. № 39. с. 452
24. Приходченко Т.А. Теорії та концепції регіонального розвитку. *Ефективна економіка*. № 9. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5149>
25. Бурик З.М. Особливості розробки і реалізації стратегії та програм розвитку регіону. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія «Управління». Випуск 2. 2014. С. 52-61.
26. Кіщевський С. Оновлення Конституції як завершення революції. *Центр перспективних досліджень*. 2015. № 1. С. 169-170.
27. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. К. ПРООН/МПВСР. 2016. 269 с.

28. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. №3. 2017. С. 123 - 126.

29. Машлій Г.Б. Дослідження основних проблем публічного управління регіональним розвитком України на сучасному етапі. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 23. С. 55-59. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/12.pdf

30. Лелеченко А. П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К. 2017. 110 с.

31. Кравченко Т.О. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації: робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра; спец.: 072 - фінанси, банківська справа та страхування. Суми: СумДУ, 2020. 33 с.

32. Машлій Г.Б., Мосій О.Б. Моніторинг перспектив та інвестиційні інструменти розвитку територіальних громад. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. №3 (30). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/en/issue-30-2022>

33. Татарин Н.Б., Голік В.І. Місцеві бюджети як основа самостійності місцевого самоврядування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 23(2). С. 72-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23%282%29 18

34. Ткачук А.Ф. Від перспективного плану до стратегії розвитку громади (через призму досвіду об'єднаних територіальних громад Хмельниччини). К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН». 2018. 76 с.

35. Мерщій, Б. Є. Транспарентність бюджетної політики в умовах фінансової децентралізації територій : дис. ... д-ра філософії : 072. Суми. 2022. 262 с.

36. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні. *Держава і право*. Випуск 39. URL: https://mk.arbitr.gov.ua/userfiles/media/media/mi_1.pdf

37. Машлій Г. Регіональний аспект процесів інвестування в Україні: стан та проблеми вдосконалення управління. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 1 (18). С. 102-111. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18mhbpvu.pdf>

38. Демченко О.П. Інструментарій фінансової підтримки територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2022. №26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/327/312>

39. Марущин Ю.В. Інструменти бюджетної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад. *Університетські наукові записки*. 2018. № 66. С. 200–210.

40. Офіційний сайт Печеніжинської селищної територіальної громади. URL: <https://bilecka-gromada.gov.ua/>

41. Becker G. *The Human Capital: a Theoretical and Empirical Analysis Reference to Education*. New York : Columbia University Press, 1964. 265 p.

42. Bubluk M., Rybytska O. Economic assessment and forecasting of the social component of man-made economy. *Econtechmod : an international quarterly journal on economics in technology, new technologies and modeling process*. Lublin, Rzescow. 5(1), 2016. pp. 3-10.

43. *Europe 2022: A European Strategy For Smart, Sustainable And Inclusive Growth* (2020). URL: <http://ec.europa.eu/eu2022/pdf/version.pdf>.

44. Gennaioli Nikola., Rafael La Porta, Andrey Shleifer/ *Human capital and regional development : NBER working paper/ Cambridge : National bureau of economic research*, 2011, p. 1.

45. Schultz T. *Investment in Human Capital*. URL: <http://www.ssc.wisc.edu/walker/wp/wp-content/uploads/2012/04/schultz.pdf>.

46. Schultz T. *Investment in Human Capital: the role of Education and*

of Research. New York : FreePress, 1971. URL: [https://academic.oup.com/ajae/
articleabstract](https://academic.oup.com/ajae/articleabstract).